

**RAPORT O STANIE SEKTORA UBEZPIECZEŃ
PO III KWARTAŁACH 2016 ROKU**

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Warszawa, 19 stycznia 2017 r.

Słowa kluczowe: ZAKŁADY UBEZPIECZEŃ, ZAKŁADY REASEKURACJI,
WYPŁACALNOŚĆ

Wstęp

1 stycznia 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1844 z późn. zm.; dalej: ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej), wprowadzająca do polskiego systemu prawnego zasady dyrektywy Wypłacalność II¹. Spowodowało to wiele zmian zarówno w funkcjonowaniu zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, jak i w sposobie prowadzenia nadzoru nad sektorem ubezpieczeniowym. Wprowadzony system wypłacalności uwzględnia profil ryzyka, na jakie narażone są zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji w toku prowadzonej działalności. Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji zobowiązane są m.in. do posiadania odpowiednich środków własnych na pokrycie dwóch wymogów kapitałowych: dopuszczonych środków własnych (DŚW) na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (ang. *Solvency Capital Requirement* – SCR) oraz dopuszczonych podstawowych środków własnych (DPŚW) na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (ang. *Minimum Capital Requirement* – MCR). Zmieniony został również zakres sprawozdań przekazywanych przez zakłady ubezpieczeń do organu nadzoru.

Zmiany te istotnie wpłynęły również na kształt raportu o sektorze ubezpieczeniowym. Wzorem raportów z okresów poprzednich, zaprezentowano w nim podstawowe informacje dotyczące wyników finansowych sektora ubezpieczeń zagregowane na podstawie sprawozdań finansowych i statystycznych za III kwartały 2016 roku oraz tendencje zaobserwowane w sektorze ubezpieczeń w ciągu tego okresu wraz z próbą wyjaśnienia i uzasadnienia zidentyfikowanych zmian.

Początkowe rozdziały raportu – dotyczące przychodów i kosztów działalności oraz wyników działalności zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, jak również informacja o pozycjach bilansowych – zostały opracowane na podstawie sprawozdawczości dla celów rachunkowości. Natomiast rozdział dotyczący wypłacalności zakładów ubezpieczeń opracowany został na podstawie sprawozdawczości dla celów wypłacalności (wg Wypłacalność II). W tej części raportu brak jest odniesień do okresów przeszłych, ze względu na brak stosownych regulacji przed 1 stycznia 2016 r.

---

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II), Dz.U. L 335 z 15.12.2010, s. 48)

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. PODMIOTY RYNKU UBEZPIECZENIOWEGO	5
2. PRZYCHODY I KOSZTY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	6
2.1. PRZYCHODY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	6
2.1.1. PRZYCHODY Z TYTUŁU SKŁADKI PRZYPISANEJ BRUTTO	6
2.1.2. PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ	10
2.2. KOSZTY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	11
2.2.1. ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA WYPŁACONE	11
2.2.2. KOSZTY DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	15
2.2.3. KOSZTY ZWIĄZANE Z DZIAŁALNOŚCIĄ LOKACYJNĄ	17
2.3. WYNIKI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	18
2.3.1. WYNIK TECHNICZNY	18
2.3.2. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ	20
2.3.3. WYNIK FINANSOWY NETTO	20
3. BILANS ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	23
3.1. AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	23
3.1.1. LOKATY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ (LOKATY Z POZYCJI B AKTYWÓW)	24
3.2. PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	25
3.2.1. KAPITAŁY WŁASNE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	26
3.2.2. REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE BRUTTO	27
3.3. PORÓWNANIE WYBRANYCH POZYCJI BILANSOWYCH DLA CELÓW RACHUNKOWOŚCI I WYPŁACALNOŚCI	30
4. WYPŁACALNOŚĆ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	32
4.1. STRUKTURA RYZYKA WEDŁUG KAPITAŁOWEGO WYMOGU WYPŁACALNOŚCI	32
4.2. WSKAŹNIKI WYPŁACALNOŚCI	34
SPIS TABEL	36
SPIS WYKRESÓW	37

1. Podmioty rynku ubezpieczeniowego

Na koniec III kwartału 2016 r. zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w Polsce posiadało 60 krajowych zakładów ubezpieczeń – 27 zakładów ubezpieczeń działu I (ubezpieczenia na życie) i 32 zakłady ubezpieczeń działu II (pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe) oraz 1 zakład reasekuracji (**PTR S.A.**). Wszystkie zakłady posiadające zezwolenie prowadziły działalność ubezpieczeniową.

W dniu 22 kwietnia 2016 r. zakład ubezpieczeń znajdujący się w dobrowolnej likwidacji od grudnia 2010 r., tj. **UNIVERSUM Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. w likwidacji** został wykreślony z Krajowego Rejestru Sądowego.

Po otwarciu likwidacji, **UNIVERSUM Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. w likwidacji** nie zawierało nowych umów ubezpieczenia, nie obejmowało ubezpieczeniem nowych klientów, jak również dotychczasowe umowy terminowe nie były przedłużane na następne okresy. Jako podmiot, któremu zostały oddane na przechowanie księgi i dokumenty zakładu ubezpieczeń po jego rozwiązaniu wyznaczono spółkę AICE POLSKA Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

W omawianym okresie należy zwrócić uwagę na następujące wydarzenia:

- W III kwartałach 2016 r. działalność ubezpieczeniową rozpoczęły następujące zakłady: **PKO TU S.A.** (05 stycznia 2016 r.), **TUW POLSKI ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH** (29 lutego 2016 r.) oraz **TUW MEDICUM** (09 marca 2016 r.).
- W dniu 21 października 2016 r. zakład **SKANDIA ŻYCIE TU S.A.** zmienił nazwę na **VIENNA LIFE TU na ŻYCIE S.A. Vienna Insurance.**

2. Przychody i koszty zakładów ubezpieczeń

2.1. Przychody zakładów ubezpieczeń²

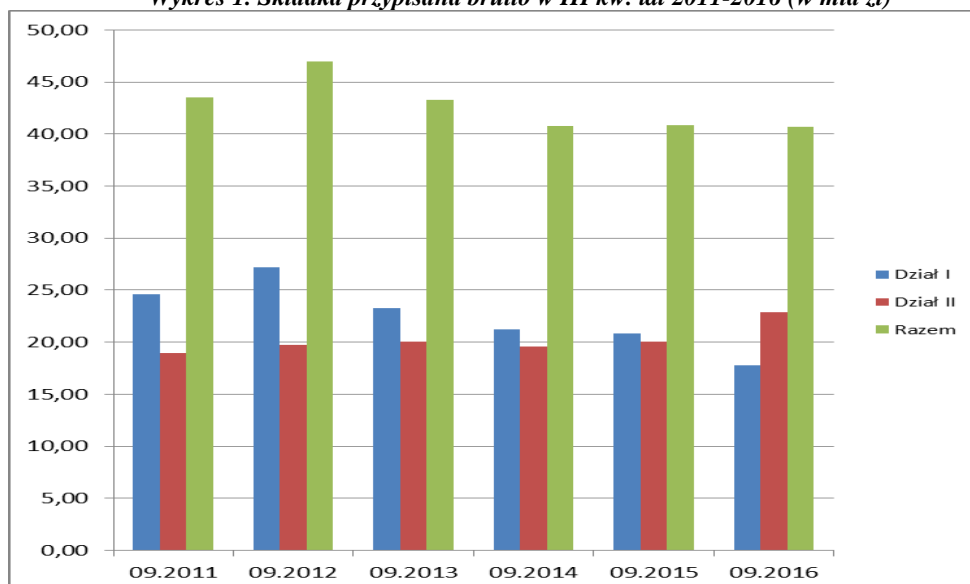
Zakłady ubezpieczeń uzyskały po III kwartałach 2016 r. przychody w wysokości 54,25 mld zł. W strukturze przychodów zakładów ubezpieczeń dominuje składka przypisana brutto (75,03% przychodów ogółem), przychody z lokat (10,12% przychodów ogółem) oraz niezrealizowane zyski z lokat (4,61% przychodów ogółem).

2.1.1. Przychody z tytułu składki przypisanej brutto

Po III kwartałach 2016 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń wyniosła 40,70 mld zł i była o 0,44% (0,18 mld zł) niższa, niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. W dziale I nastąpił spadek składki o 14,48%, natomiast dział II odnotował wzrost przypisu składki o 14,15%.

Składka przypisana sektora ubezpieczeń wyniosła 40,70 mld zł i była niższa o 0,18 mld zł niż rok wcześniej.

Wykres 1. Składka przypisana brutto w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Składka zakładów ubezpieczeń na życie (dział I)

Na koniec III kwartałów 2016 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń na życie wyniosła 17,81 mld zł i była niższa o 14,48% (o 3,02 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2015 roku.

Spśród grup ubezpieczeń działu I największy spadek składki przypisanej brutto – o 2,25 mld zł (o 22,83%) – wystąpił w grupie 3 (ubezpieczenia na życie związane z UFK)³. Zmniejszenie składki nastąpiło również w grupie 1 (ubezpieczenia na życie), gdzie przypis składki był niższy o 0,83 mld zł (o 12,33%) niż w analogicznym okresie poprzedniego roku (spadek z 6,73 mld zł do 5,90 mld zł).

² Zakłady ubezpieczeń działu I i działu II oraz zakład reasekuracji działu II, dalej zwane zakładami ubezpieczeń.

Wyniki zakładu reasekuracji PTR S.A. uwzględnione zostały w wynikach zakładów ubezpieczeń działu II.

³ Zgodnie z załącznikiem do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej grupę 3 działu I stanowią ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, dalej zwane ubezpieczenia na życie związane z UFK.

Należy wskazać, iż od dnia 1 stycznia 2016 r. w związku z wejściem w życie ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej nastąpiła zmiana klasyfikacji produktów w grupie 1 i 3 zgodnie z załącznikiem do przedmiotowej ustawy, co jednocześnie miało też wpływ na spadek składki przypisanej brutto w grupie 1.

Pozostałe grupy zanotowały nieduży wzrost składki. W grupie 5 (ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe) składka zwiększyła się o 44,94 mln zł (o 1,11%). Natomiast w grupie 2 o 9,19 mln zł (o 10,52%). Minimalnie wyższa składka o 5,71 mln zł (5,95%) wystąpiła w grupie 4 (ubezpieczenia rentowe).

■ Koncentracja sektora ubezpieczeń działu I

W dziale I udział 5 największych zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartałów 2016 r. wyniósł 58,93% i był o 2,03 p.p. wyższy niż w analogicznym okresie 2015 roku.

Udział w rynku 5 największych zakładów działu I wyniósł 58,93%.

Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń działu I o największych udziałach w rynku (mierzonych wielkością składki przypisanej brutto) w III kw. 2015 i 2016 r.

Lp.	Zakład ubezpieczeń	09.2015	Zakład ubezpieczeń	09.2016
1	PZU ŻYCIE SA	29,14%	PZU ŻYCIE SA	33,67%
2	AVIVA TUnŻ S.A.	7,74%	AVIVA TUnŻ S.A.	7,91%
3	METLIFE TUnŻiR S.A.	7,12%	METLIFE TUnŻiR S.A.	6,48%
4	OPEN LIFE TU ŻYCIE S.A.	6,60%	NATIONALE-NEDERLANDEN TUnŻ S.A.	5,53%
5	TUnŻ WARTA S.A.	6,30%	OPEN LIFE TU ŻYCIE S.A.	5,35%
Razem		56,90%	Razem	58,93%

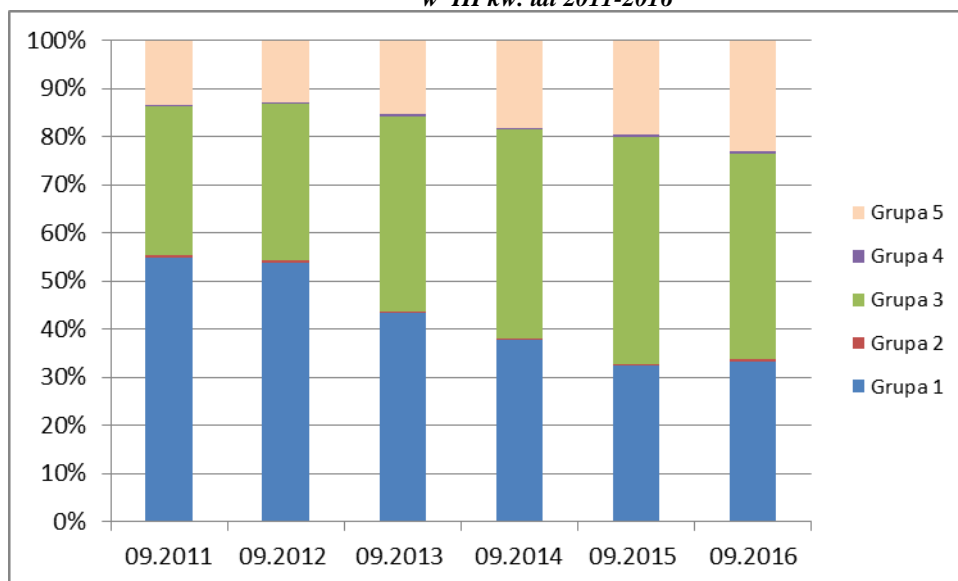
Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Struktura ubezpieczeń bezpośrednich działu I

W strukturze ubezpieczeń bezpośrednich działu I w III kwartałach 2016 r. dominowały ubezpieczenia z grupy 3 (ubezpieczenia na życie związane z UFK) stanowiące 42,70% łącznej składki, gdzie 13,67% aktywów UFK (7,68 mld zł) stanowią umowy ubezpieczenia na życie związane z UFK lokujące środki finansowe w instrumenty strukturyzowane lub instrumenty pochodne w związku z oferowaniem ubezpieczeniowych produktów o charakterze inwestycyjnym. Drugą pozycję zajmowały ubezpieczenia na życie (grupa 1) stanowiące 33,14% składki przypisanej brutto. Kolejną pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5), stanowiące 23,05% składki. Udział ubezpieczeń rentowych (grupa 4) i posagowych (grupa 2) był nieznaczny i wynosił odpowiednio 0,57% i 0,54% składki przypisanej brutto działu I z ubezpieczeń bezpośrednich.

W strukturze ubezpieczeń działu I przeważały ubezpieczenia z grupy 3, stanowiące 42,70% składki całego działu

Wykres 2. Struktura składki przypisanej brutto z ubezpieczeń bezpośrednich działu I w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Analizując zmiany w strukturze składki przypisanej brutto w III kwartałach 2016 r. w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku można zauważyć spadek udziału ubezpieczeń z grupy 3 (ubezpieczenia na życie związane z UFK) o 4,61 p.p. przy wzroście udziału pozostałych grup ubezpieczeniowych. Udział grupy 5 (uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe) był większy o 3,56 p.p. W grupie 1 (ubezpieczenia na życie) nastąpiło zwiększenie udziału w składce działu o 0,82 p.p. Minimalny wzrost odnotowała grupa 2 (ubezpieczenia posagowe) i grupa 4 (ubezpieczenia rentowe) - odpowiednio o 0,12 p.p. i 0,11 p.p.

Zakłady ubezpieczeń na życie po III kwartałach 2016 r. osiągnęły składkę przypisaną brutto z tytułu ubezpieczeń grupowych w wysokości 6,11 mld zł, a z tytułu ubezpieczeń indywidualnych 11,68 mld zł. W stosunku do III kwartałów 2015 r. składka z tytułu ubezpieczeń grupowych zmniejszyła się o 1,16 mld zł, a składka z tytułu ubezpieczeń indywidualnych o 1,86 mld zł. Spośród 27 zakładów ubezpieczeń działu I, 10 zakładów ubezpieczeń podobnie jak w poprzednim okresie miało powyżej 50% udziału składki z ubezpieczeń grupowych w swoim portfelu.

Składka przypisana brutto z tytułu wpłat jednorazowych po III kwartałach 2016 r. osiągnęła poziom 5,59 mld zł i zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego okresu o 2,89 mld zł. Natomiast składka płacona okresowo wyniosła w badanym okresie 12,21 mld zł i uległa spadkowi o 0,12 mld zł. Dziewięć zakładów ubezpieczeń działu I (10 na koniec III kwartałów 2015 r.) wykazało powyżej 50% udziału składek jednorazowych w całym portfelu.

■ **Składka zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (dział II)**

Wysokość składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń działu II po III kwartałach 2016 r. wyniosła 22,89 mld zł i w porównywaniu ze składką w analogicznym okresie 2015 roku była wyższa o 14,15% (o 2,84 mld zł).

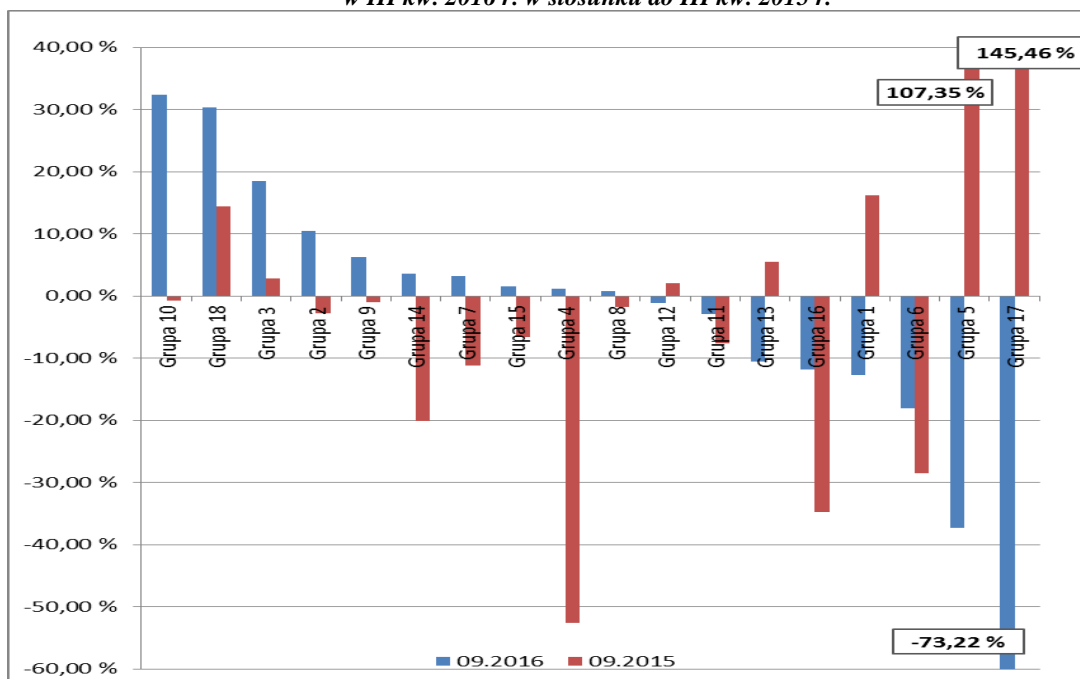
Wzrost składki przypisanej brutto w dziale II w stosunku do analogicznego okresu 2015 roku odnotowano w dziesięciu grupach ubezpieczeń. Największy miał miejsce w grupie 10 (OC komunikacyjna) o 1,95 mld zł do poziomu 7,97 mld zł oraz w grupie 3 (auto-casco) o 0,74 mld zł do wartości 4,76 mld zł. Wzrost składki powyżej 100 mln zł wystąpił w grupie 18 (ubezpieczenia świadczenia pomocy), w grupie 9 (ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych). Odpowiednio o 141,98 mln zł i 105,08 mln zł.

Największy spadek przypisu składki brutto w dziale II w stosunku do analogicznego okresu 2015 roku wystąpił w grupie 13 (OC pozostała), zebrano o 160,18 mln zł mniej składki. Spadek składki powyżej 100 mln zł wystąpił również w grupie 1 (ubezpieczenia wypadku) oraz w grupie 17 (ochrona prawna), odpowiednio o 151,12 mln zł i 113,15 mln zł. Grupa 16 (ubezpieczenia ryzyk finansowych) zebrała 71,67 mln zł składki mniej niż w roku ubiegłym.

Składka przypisana brutto w dziale II była wyższa o 14,15% i wyniosła 22,89 mld zł

Wykres 3. Zmiana składki przypisanej brutto w poszczególnych grupach działu II w III kw. 2016 r. w stosunku do III kw. 2015 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Koncentracja sektora ubezpieczeń działu II

W trzech kwartałach 2016 roku w dziale II udział w rynku 5 największych zakładów ubezpieczeń wyniósł 70,40%, co stanowiło wzrost o 1,32 p.p. w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku.

Udział w rynku 5 największych zakładów ubezpieczeń działu II wynosi 70,40%

Tabela 2. Zakłady ubezpieczeń działu II o największych udziałach w rynku (mierzonych wielkością składki przypisanej brutto) w III kw. 2015 i 2016 r.

Lp.	Zakład ubezpieczeń	09.2015	Zakład ubezpieczeń	09.2016
1	PZU SA	31,18%	PZU SA	33,30%
2	TUIR WARTA S.A.	14,07%	STU ERGO HESTIA SA	13,69%
3	STU ERGO HESTIA SA	13,61%	TUIR WARTA S.A.	12,90%
4	TUIR ALLIANZ POLSKA S.A.	6,45%	TUIR ALLIANZ POLSKA S.A.	5,88%
5	UNIQA TU S.A.	3,77%	GENERALI T.U. S.A.	4,63%
Razem		69,08%	Razem	70,40 %

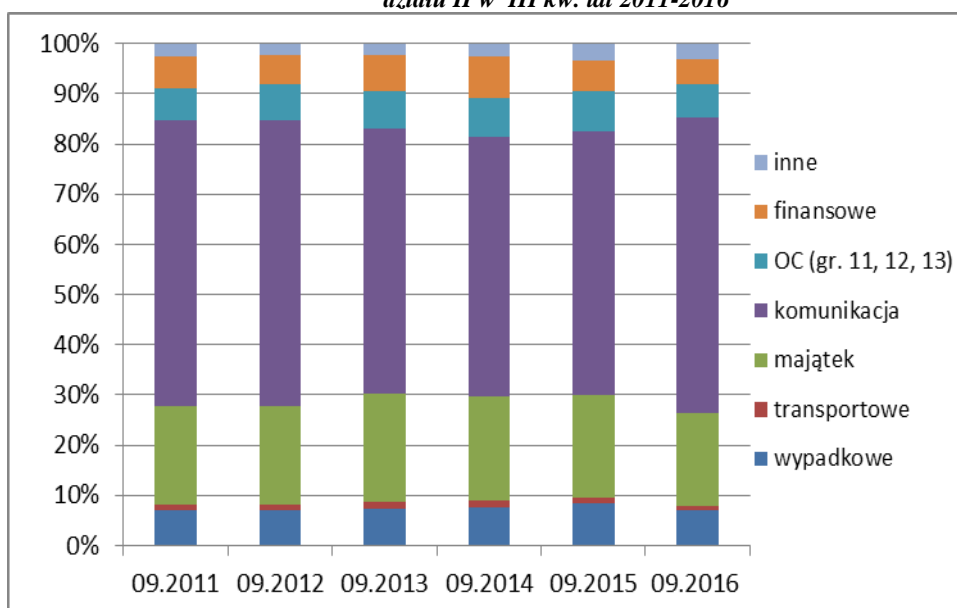
Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Struktura ubezpieczeń bezpośrednich działu II

W strukturze pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych bezpośrednich po III kwartałach 2016 r. dominowały ubezpieczenia komunikacyjne (grupa 3 i 10), stanowiące łącznie 58,85% składki przypisanej brutto działu II z działalności bezpośredniej, przy czym udział ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wyniósł 36,84%, natomiast ubezpieczeń auto-casco 22,01%. Udział ubezpieczeń komunikacyjnych wzrósł o 6,38 p.p. rok do roku. Drugą pozycję zajmowały ubezpieczenia majątkowe (grupa 8 i 9), które stanowiły łącznie 18,67% składki. Na kolejnych miejscach znajdowały się ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 1 i 2) o udziale 6,97%, ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (grupy 11-13) o udziale 6,48% oraz ubezpieczenia finansowe (grupa 14-16) o udziale 5,14%.

W strukturze ubezpieczeń bezpośrednich działu II dominowały ubezpieczenia komunikacyjne stanowiące łącznie 58,85% składki działu

Wykres 4. Struktura składki przypisanej brutto z ubezpieczeń bezpośrednich działu II w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Porównując strukturę rynku ubezpieczeń bezpośrednich działu II po III kwartałach 2016 r. z analogicznym okresem 2015 r. należy wskazać, że największy spadek udziału, o 1,66 p.p. zanotowały ubezpieczenia grupy 13 (OC ogólna). Następnie ubezpieczenia grupy 1 (ubezpieczenia wypadku) o 1,42 p.p. oraz w grupie 8 (ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami) o 1,27 p.p. Wzrost osiągnięto w trzech grupach: grupie 10 (OC komunikacyjna) o 5,38 p.p., grupie 3 (auto-casco) o 1,00 p.p. i grupie 18 (ubezpieczenia świadczenia pomocy) o 0,37 p.p.

2.1.2. Przychody z działalności lokacyjnej

Przychody z działalności lokacyjnej, z lokat na ryzyko zakładu ubezpieczeń oraz na ryzyko ubezpieczających w III kwartałach 2016 r. wyniosły 7,99 mld zł, co stanowiło wzrost o 3,71% (tj. o 0,29 mld zł) w porównaniu z III kwartałami 2015 r. W dziale I przychody z działalności lokacyjnej wzrosły o 7,55%, tj. o 0,37 mld zł, na co największy wpływ miało zwiększenie się pozycji niezrealizowane zyski z lokat (o 0,91 mld zł).

W dziale II przychody z działalności lokacyjnej spadły o 2,90%, tj. o 0,08 mld zł, na co znaczny wpływ miało zmniejszenie się pozycji przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych z udziałów i akcji (o 0,24 mld zł).

Na przychody z działalności lokacyjnej ogółem na koniec III kwartałów 2016 r. składają się przychody z lokat (68,70%) oraz niezrealizowane zyski z lokat (31,30%). W dziale I największą pozycją w lokatach były niezrealizowane zyski z lokat (40,91%), a w dziale II przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych z udziałów i akcji (34,22%).

W strukturze przychodów z lokat zakładów ubezpieczeń ogółem dominuje wynik dodatni z realizacji lokat (35,15%) oraz dłużne papiery wartościowe (32,42%).

Przychody z działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń wzrosły o 3,71%

**Tabela 3. Zestawienie przychodów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mln zł)
w III kw. 2015 i 2016 r.**

Wyszczególnienie	Dział I				Dział II			
	09.2015	09.2016	Zmiana w %	Zmiana	09.2015	09.2016	Zmiana w %	Zmiana
Razem	4 878,80	5 246,98	7,55%	368,17	2 827,05	2 745,10	-2,90%	-81,94
I. Przychody z lokat	3 644,87	3 100,69	-14,93%	-544,17	2 554,11	2 390,20	-6,42%	-163,91
1. Przychody z lokat w nieruchomości	2,00	1,84	-7,78%	-0,16	14,33	14,57	1,71%	0,25
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	601,24	241,39	-59,85%	-359,85	1 188,74	945,69	-20,45%	-243,05
2.1. z udziałów i akcji	600,53	241,39	-59,80%	-359,14	1 182,68	939,51	-20,56%	-243,17
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0,71	0,00	-100,00%	-0,71	6,06	6,18	1,93%	0,12
2.3. z pozostałych lokat	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00
3. Przychody z innych lokat finansowych	1 800,70	1 593,36	-11,51%	-207,34	836,95	759,46	-9,26%	-77,49
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	318,44	325,49	2,22%	7,06	26,03	21,29	-18,19%	-4,73
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	1 228,28	1 096,62	-10,72%	-131,66	737,51	683,34	-7,34%	-54,17
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	215,04	145,09	-32,53%	-69,95	14,51	5,14	-64,59%	-9,38
3.4. z pozostałych lokat	38,94	26,15	-32,84%	-12,79	58,90	49,69	-15,65%	-9,22
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	1,45	0,02	-98,61%	-1,43	4,15	4,66	12,08%	0,50
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	1 239,47	1 264,07	1,99%	24,61	509,93	665,82	30,57%	155,89
II. Niezrealizowane zyski z lokat	1 233,94	2 146,29	73,94%	912,35	272,94	354,90	30,03%	81,97

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

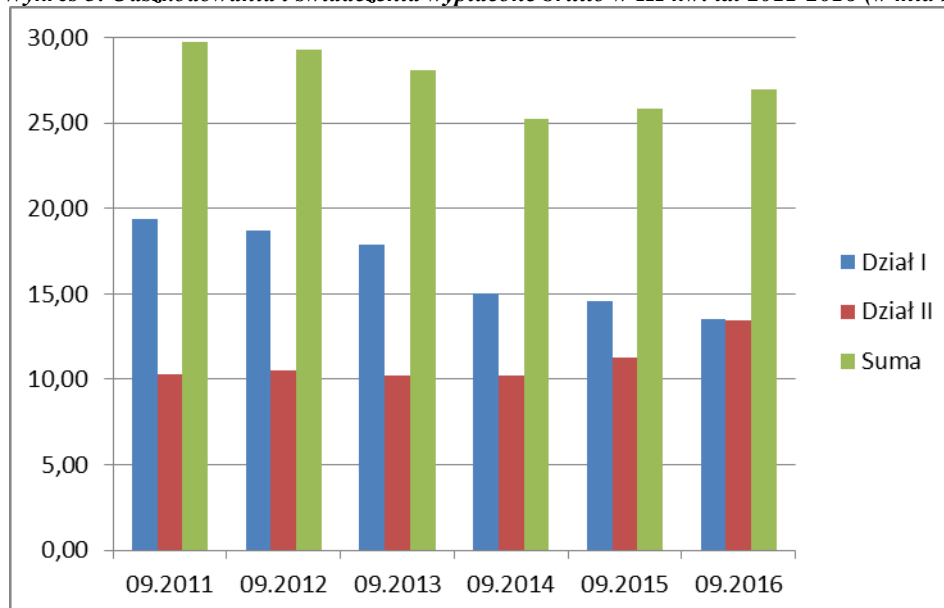
2.2. Koszty zakładów ubezpieczeń

Łączne koszty zakładów ubezpieczeń po III kwartałach 2016 r. wyniosły 51,27 mld zł. W strukturze kosztów zakładów ubezpieczeń dominowały odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto (52,64% łącznych kosztów) oraz koszty akwizycji i koszty administracyjne (20,91% łącznych kosztów).

2.2.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone

Główną pozycję kosztów zakładów ubezpieczeń stanowiły koszty związane z wypłatą odszkodowań i świadczeń wynikających z umów ubezpieczenia. W okresie III kwartałów 2016 r. zakłady ubezpieczeń wypłaciły w ujęciu brutto 26,99 mld zł odszkodowań i świadczeń wraz z kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów. W porównaniu z analogicznym okresem 2015 r. wartość ta zwiększyła się o 1,13 mld zł, czyli o 4,38%.

Wykres 5. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Odszkodowania i świadczenia wypłacone zakładów ubezpieczeń na życie

W dziale I w ciągu III kwartałów 2016 r. wypłacone zostały odszkodowania i świadczenia brutto w wysokości 13,52 mld zł (50,10% łącznych świadczeń brutto sektora ubezpieczeń), co stanowi kwotę o 1,05 mld zł (o 7,21%) niższą niż w analogicznym okresie 2015 roku.

Wartość wypłaconych świadczeń w dziale I spadła o 7,21%

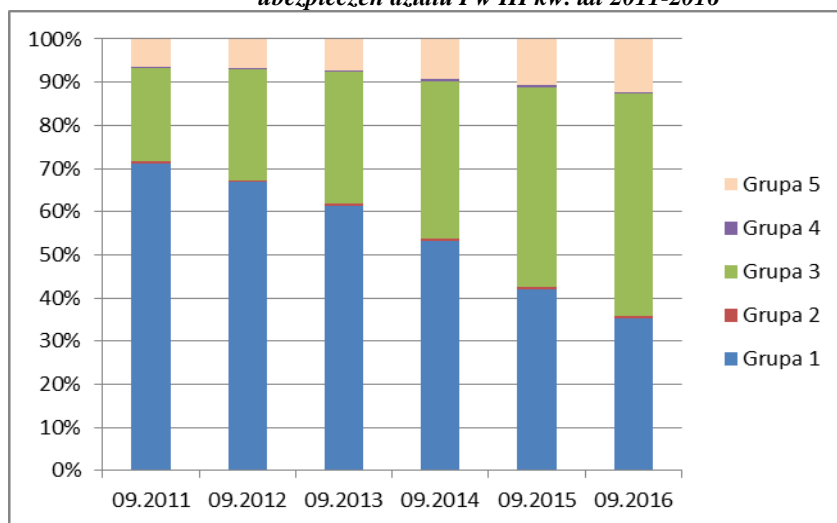
Z punktu widzenia poszczególnych grup ubezpieczeń spadek wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto spowodowany był głównie niższymi wypłatami w ramach grupy 1 (ubezpieczenia na życie) – o 1,36 mld zł, tj. o 22,13%, z poziomu 6,13 mld zł do poziomu 4,77 mld zł. Niewielki spadek nastąpił również w grupie 4 (ubezpieczenia rentowe) – o 0,11 mln zł.

W pozostałych grupach ubezpieczeń działu I nastąpił wzrost wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto, w tym największy w grupie 3 (ubezpieczenia na życie związane z UFK oraz takie, w których świadczenie zakładu ustalone jest w oparciu o określone indeksy) – o 0,21 mld zł, tj. o 3,12%, z poziomu 6,73 mld zł do poziomu 6,93 mld zł.

Podkreślić należy także, że od 1 stycznia 2016 r. nastąpiła zmiana klasyfikacji i do grupy 3 zalicza się te ubezpieczenia, w których świadczenie zakładu ustalone jest w oparciu o określone indeksy, które to ubezpieczenia przed 1 stycznia zaliczane były do grupy 1 (ubezpieczenia na życie).

W III kwartałach 2016 r. utrzymała się tendencja zapoczątkowana w I kwartale 2015 r., zgodnie z którą wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych z tytułu grupy 3 jest wyższa (6,93 mld zł), niż wypłaconych z tytułu grupy 1 (4,77 mld zł). Udział obu grup w odszkodowaniach i świadczeniach działu I jest nadal bardzo duży (dla grupy 3 wynosi 51,32%, a dla grupy 1 – 35,33%).

Wykres 6. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto według grup ubezpieczeń działu I w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Odszkodowania i świadczenia wypłacone zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W dziale II w okresie III kwartałów 2016 r. odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto wyniosły 13,47 mld zł i w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego ich wartość wzrosła o 19,34%, czyli o 2,18 mld zł.

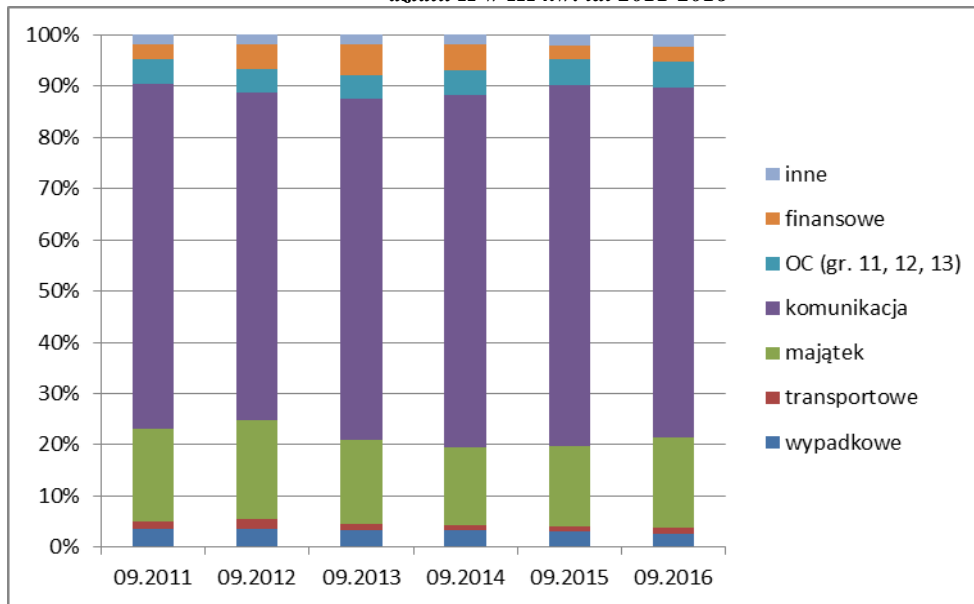
W poszczególnych grupach ubezpieczeń wzrost wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto spowodowany był przede wszystkim większymi wypłatami w grupach: 10 (OC komunikacyjna) – o 0,74 mld zł, tj. o 14,83%, z poziomu 4,97 mld zł do poziomu 5,71 mld zł, w grupie 9 (ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych) – o 0,56 mld zł, tj. o 77,13% z poziomu 0,73 mld zł do 1,29 mld zł oraz w grupie 3 (auto-casco) – o 0,27 mld zł, tj. o 9,64%, z poziomu 2,84 mld zł do poziomu 3,11 mld zł.

Największy spadek wartości wypłaconych odszkodowań i świadczeń w dziale II odnotowano w grupie 8 (ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami) – o 0,01 mld zł, tj. 1,43%, z poziomu 1,00 mld zł do poziomu 0,98 mld zł oraz w grupie 15 (gwarancja ubezpieczeniowa) – o 0,01 mld zł, tj. o 14,75%, z poziomu 0,09 mld zł do poziomu 0,08 mld zł.

Najwyższe odszkodowania i świadczenia działu II, podobnie jak w analogicznym okresie roku ubiegłego, wypłacono z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych w grupie 10 (5,71 mld zł) oraz w grupie 3 (3,11 mld zł). Udział obu grup w odszkodowaniach i świadczeniach działu II jest nadal bardzo duży (dla grupy 10 wyniósł 44,21%, a dla grupy 3 – 24,09%).

Wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń w dziale II wzrosła o 19,34%

Wykres 7. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto według grup ubezpieczeń działu II w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

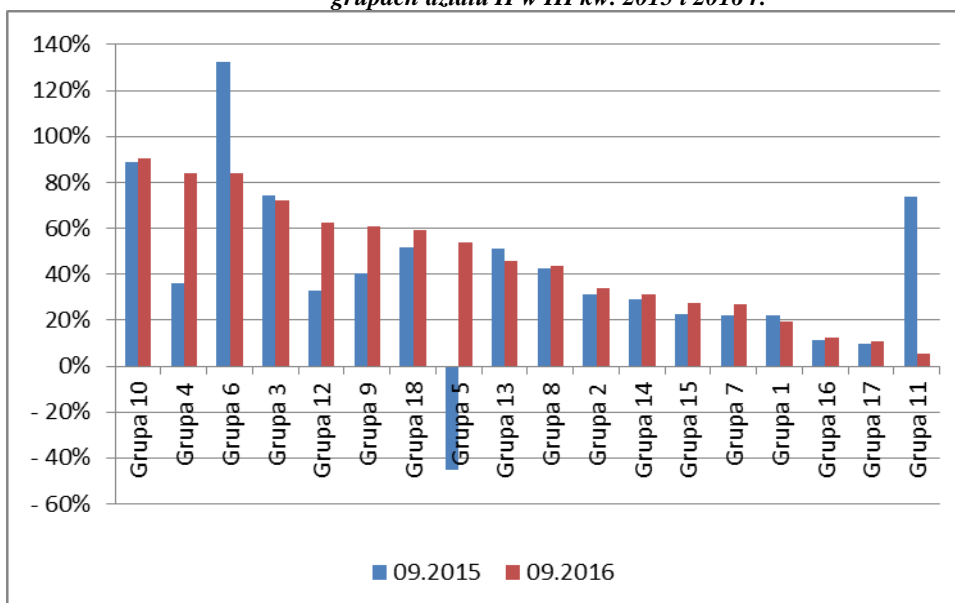
■ Wskaźnik szkodowości na udziale własnym

Wskaźnik szkodowości na udziale własnym wskazuje, jaką część składki zarobionej zakład ubezpieczeń przeznaczają na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia.

Wskaźnik szkodowości na udziale własnym działu II w okresie III kwartałów 2016 r. wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku z 63,25% do 65,13%, tj. o 1,89 p.p. Oznacza to, iż zakłady ubezpieczeń tego działu przeznaczyły na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia 65,13% składki zarobionej na udziale własnym. Kształtowanie się wskaźnika szkodowości w poszczególnych grupach ubezpieczeń przedstawia poniższy wykres.

Zakłady ubezpieczeń działu II na wypłatę odszkodowań i świadczeń przeznaczyły prawie 65,13% składki zarobionej

Wykres 8. Kształtowanie się wskaźnika szkodowości na udziale własnym w poszczególnych grupach działu II w III kw. 2015 i 2016 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.2.2. Koszty działalności ubezpieczeniowej

Znaczącą pozycję wśród wydatków zakładów ubezpieczeń zajmują koszty działalności ubezpieczeniowej, które obejmują saldo kosztów akwizycji, kosztów administracyjnych oraz prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów.

W okresie III kwartałów 2016 r. koszty działalności ubezpieczeniowej, po uwzględnieniu otrzymanych prowizji reasekuracyjnych, osiągnęły wartość 9,73 mld zł, co stanowiło spadek w stosunku do III kwartałów 2015 r. o 5,43%, tj. o 0,56 mld zł.

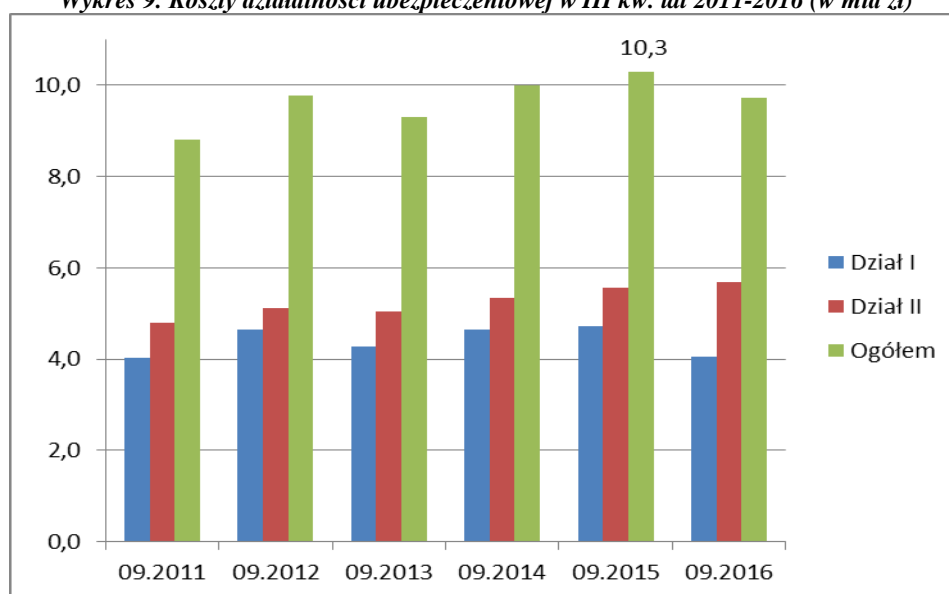
Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości blisko 27,85 zł z każdych 100 zł składki zarobionej na udziale własnym (ok. 27,89 zł w III kwartałach 2015 r.). W ubezpieczeniach na życie koszty wyniosły ok. 23,05 zł (ok. 23,00 zł w III kwartałach 2015 r.), natomiast w ubezpieczeniach pozostałych osobowych i majątkowych ok. 32,73 zł (ok. 34,03 zł w III kwartałach 2015 r.).

Łącznie koszty administracyjne i akwizycji w III kwartałach 2016 r. wyniosły 10,72 mld zł i w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego spadły o 2,32%, tj. o 0,25 mld zł.

Koszty działalności ubezpieczeniowej spadły o 5,43%

Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości blisko 27,85 zł z każdych 100 zł składki

Wykres 9. Koszty działalności ubezpieczeniowej w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

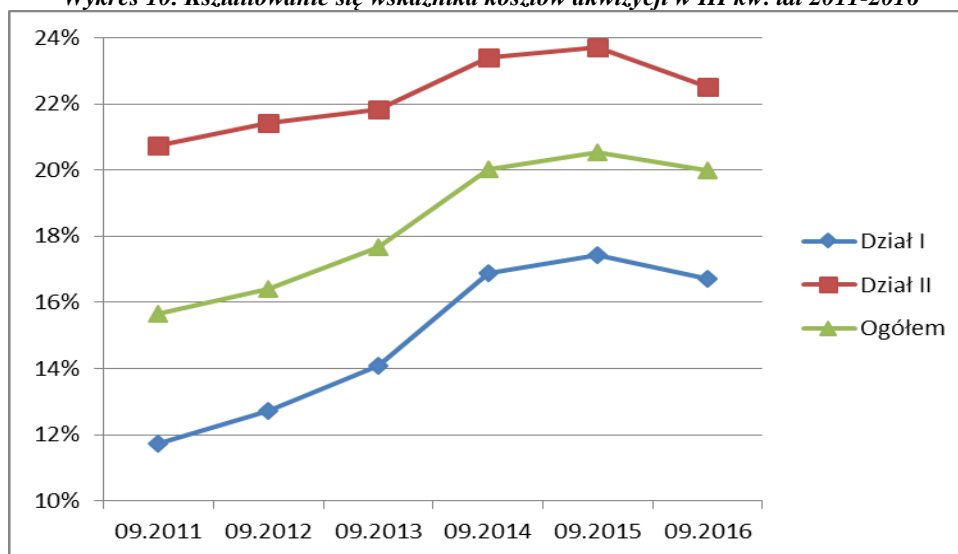
Koszty akwizycji obejmują m.in. wszelkie koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia (np. prowizje agencyjne, koszty badań lekarskich, koszty ekspertyz). Obejmują one również płacone cedentom prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach.

W trakcie III kwartałów 2016 r. koszty akwizycji w zakładach ubezpieczeń ogółem osiągnęły kwotę 8,13 mld zł i były niższe o 3,06% w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku (spadek o 0,26 mld zł z kwoty 8,39 mld zł). Koszty akwizycji łącznie stanowiły 19,98% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń, co oznacza spadek o 0,54 p.p. w stosunku do III kwartałów 2015 r.

- Koszty akwizycji w dziale I wyniosły 2,98 mld zł (spadek o 0,65 mld zł z kwoty 3,63 mld zł, tj. o 18,00% w stosunku do III kwartałów 2015 r.) i stanowiły 16,72% składki przypisanej brutto działu I (spadek o 0,72 p.p.).
- Koszty akwizycji w dziale II wyniosły 5,15 mld zł (wzrost o 0,40 mld zł z kwoty 4,76 mld zł, tj. o 8,35% w stosunku do III kwartałów 2015 r.) i stanowiły 22,52% składki przypisanej brutto działu II (spadek o 1,20 p.p.).

Poniższy wykres prezentuje wskaźnik kosztów akwizycji, czyli procentowo wyrażony stosunek tych kosztów do składki przypisanej brutto.

Wykres 10. Kształtowanie się wskaźnika kosztów akwizycji w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Koszty administracyjne obejmują koszty zarządu i administracji oraz ogólne koszty dotyczące działalności ubezpieczeniowej, takie jak: koszty utrzymania biur, koszty usług obcych, wynagrodzenia, koszty zużycia energii itp.

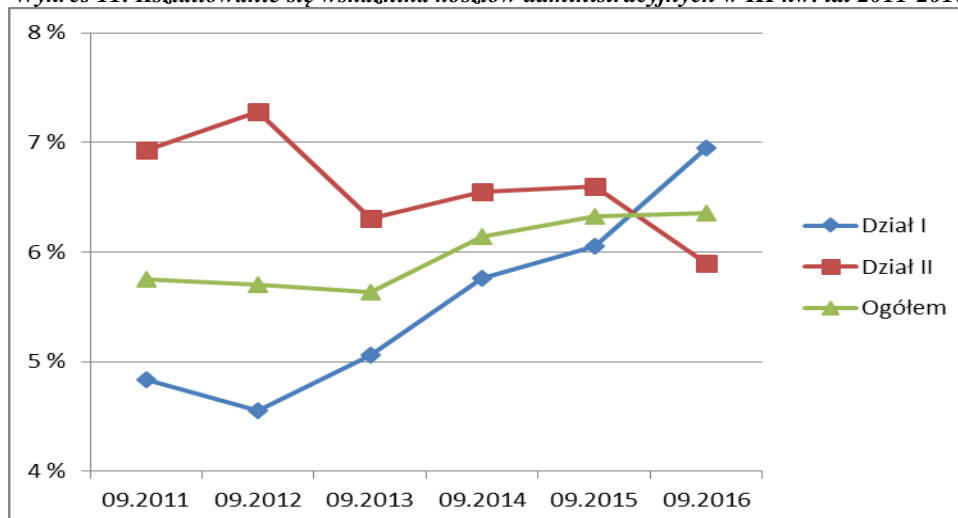
Koszty administracyjne sektora ubezpieczeń w okresie III kwartałów 2016 r. wyniosły 2,59 mld zł i były wyższe o 0,09% w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku (wzrost o 0,002 mld zł z kwoty 2,58 mld zł). Koszty te ogółem stanowiły 6,36% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń (6,32% w III kwartałach 2015 r.).

- Koszty administracyjne w dziale I wyniosły 1,24 mld zł (spadek o 0,02 mld zł z kwoty 1,26 mld zł, tj. o 1,92% w stosunku do III kwartałów 2015 r.), a ich udział w składce przypisanej brutto w dziale I wyniósł 6,95% (6,06% w analogicznym okresie ubiegłego roku).
- Koszty administracyjne w dziale II wyniosły 1,35 mld zł (wzrost o 0,03 mld zł z kwoty 1,32 mld zł, tj. o 2,00% w stosunku do III kwartałów 2015 r.), a ich udział w składce przypisanej brutto w dziale II wyniósł 5,90% (6,60% w analogicznym okresie ubiegłego roku).

Poniższy wykres prezentuje wskaźnik kosztów administracji, czyli procentowo wyrażony stosunek tych kosztów do składki przypisanej brutto.

Wykres 11. Kształtowanie się wskaźnika kosztów administracyjnych w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.2.3. Koszty związane z działalnością lokacyjną

Koszty związane z działalnością lokacyjną wszystkich zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartałów 2016 r. wyniosły 3,42 mld zł, co stanowiło spadek o 19,50% w porównaniu z III kwartałami 2015 r., kiedy to osiągnęły one wartość 4,25 mld zł. W strukturze kosztów związanych z działalnością lokacyjną ogółem dominują niezrealizowane straty na lokatach, które stanowiły 49,63% kosztów oraz wynik ujemny z realizacji lokat – 45,33%.

Koszty działalności lokacyjnej wzrosły o 19,50%

W dziale I koszty z lokat w III kwartałach 2016 r. wyniosły 2,48 mld zł i zmniejszyły się o 29,18% w stosunku do III kwartałów 2015 r., na co znaczny wpływ miał spadek o 0,48 mld zł niezrealizowanych strat na lokatach.

W dziale II koszty z lokat wyniosły 0,94 mld zł i zwiększyły się w stosunku do poprzedniego okresu o 25,87%.

Tabela 4. Zestawienie kosztów związanych z działalnością lokacyjną zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w III kw. 2015 i 2016 r.

Wyszczególnienie	Dział I				Dział II			
	09.2015	09.2016	Zmiana w %	Zmiana	09.2015	09.2016	Zmiana w %	Zmiana
Razem	3 505,84	2 483,00	-29,18%	-1 022,84	747,21	940,50	25,87%	193,30
I. Koszty działalności lokacyjnej	946,35	1 165,80	23,19%	219,46	391,85	558,77	42,60%	166,93
1. Koszty utrzymania nieruchomości	3,03	1,59	-47,57%	-1,44	14,85	11,26	-24,14%	-3,59
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	109,42	95,23	-12,97%	-14,20	49,71	51,10	2,81%	1,40
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	2,28	2,91	27,88%	0,63	33,44	10,56	-68,41%	-22,88
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	831,62	1 066,08	28,19%	234,46	293,85	485,84	65,34%	191,99
II. Niezrealizowane straty na lokatach	2 559,49	1 317,20	-48,54%	-1 242,29	355,36	381,73	7,42%	26,37

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.3. Wyniki zakładów ubezpieczeń

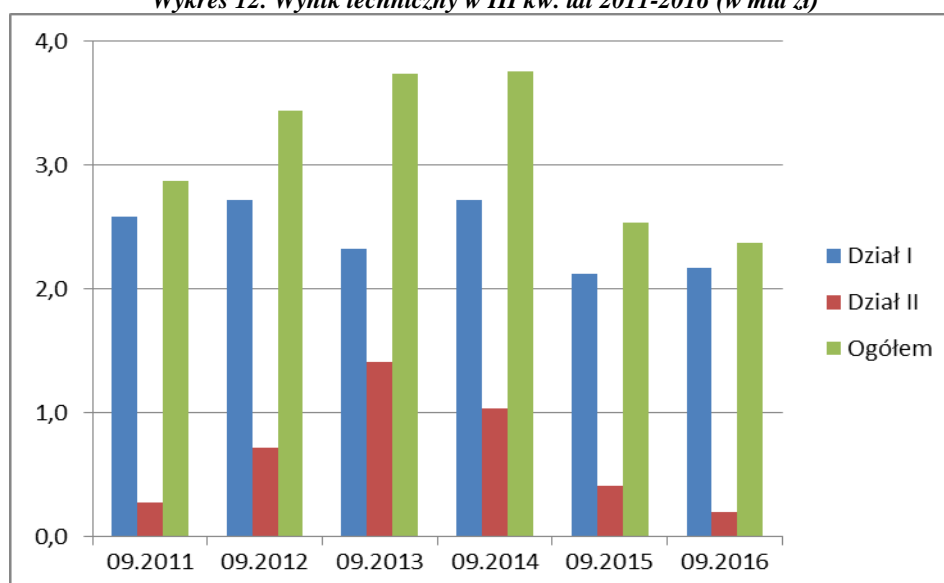
2.3.1. Wynik techniczny

W III kwartałach 2016 r. zakłady ubezpieczeń odnotowały zysk techniczny na poziomie 2,37 mld zł, co stanowiło spadek o 6,50%, tj. o 0,16 mld zł w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku. Duży spadek zysku technicznego miał miejsce w dziale II ubezpieczeń (pozostałych osobowych i majątkowych), natomiast w dziale I (na życie) odnotowano wzrost zysku.

Zysk techniczny sektora ubezpieczeń był o 6,50% niższy niż rok wcześniej

- W dziale ubezpieczeń na życie zysk techniczny wyniósł 2,17 mld zł (wzrost o 2,37%, tj. o 0,05 mld zł w stosunku do III kwartałów 2015 r.).
- W dziale ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych zysk techniczny wyniósł 0,20 mld zł (spadek o 52,26%, tj. o 0,22 mld zł w stosunku do III kwartałów 2015 r.).

Wykres 12. Wynik techniczny w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń na życie

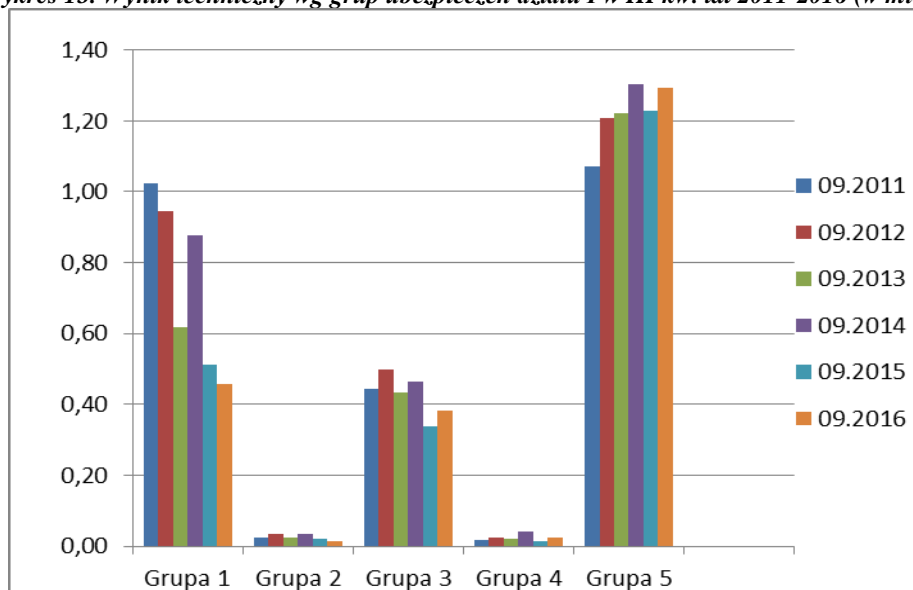
W III kwartałach 2016 r. nastąpił wzrost zysku technicznego w dziale I o 2,37% w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego.

Z punktu widzenia wyników w poszczególnych grupach ubezpieczeń, o poprawie zysku technicznego zadecydował wzrost zysku w grupie 5 (ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe) o 0,06 mld zł (z kwoty 1,23 mld zł do kwoty 1,29 mld zł) oraz w grupie 3 (ubezpieczenia na życie związane z UFK oraz takie, w których świadczenie zakładu ustalane jest w oparciu o określone indeksy) o 0,04 mld zł (z kwoty 0,34 mld zł do kwoty 0,38 mld zł). Wzrost zysku technicznego w grupie 5 związany był głównie z wyższą wartością składki zarobionej przy jednocześnie niższej wartości kosztów działalności ubezpieczeniowej (kosztów akwizycji). Natomiast wzrost zysku technicznego w grupie 3 wynikał głównie z niższej wartości niezrealizowanych strat na lokatach.

Z drugiej strony odnotowano spadek wyniku technicznego w grupie 1 (ubezpieczenia na życie) – o 0,06 mld zł (z kwoty 0,51 mld zł do kwoty 0,46 mld zł), co związane było głównie z niższą wartością składki zarobionej.

W dziale I nastąpił wzrost wyniku technicznego o 2,37% w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r.

Wykres 13. Wynik techniczny wg grup ubezpieczeń działu I w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

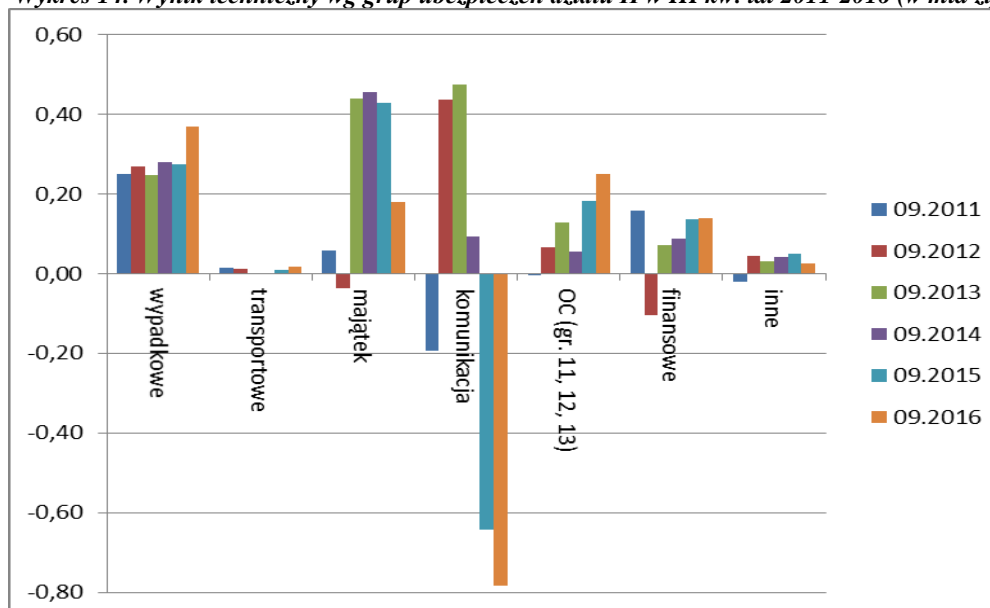
W okresie III kwartałów 2016 r. nastąpił spadek zysku technicznego w dziale II o 52,26% w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego.

Z punktu widzenia wyników poszczególnych grup ubezpieczeń, o pogorszeniu zysku technicznego zadecydował spadek wyniku w grupie 9 (ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych) oraz w grupie 10 (OC komunikacyjna). W grupie 9 nastąpił spadek wyniku technicznego o 0,25 mld zł (z zysku w wysokości 0,16 mld zł do straty w wysokości 0,08 mld zł). W grupie 10 spadek wyniku wyniósł 0,22 mld zł (zwiększenie straty z 0,59 mld zł do 0,81 mld zł). Pogorszenie wyników technicznych w ww. grupach wynikało głównie z wyższej wartości wypłaconych odszkodowań i świadczeń.

Największa poprawa zysku technicznego miała miejsce w grupie 3 (auto-casco) – o 0,08 mld zł (ze straty w wysokości 0,06 mld zł do zysku w wysokości 0,02 mld zł), ze względu na wyższą wartość składki zarobionej; w grupie 1 (ubezpieczenia wypadku) – o 0,07 mld zł (z kwoty 0,27 mld zł do kwoty 0,34 mld zł), ze względu na wyższą wartość składki zarobionej przy jednoczesnym spadku wartości odszkodowań i świadczeń oraz kosztów działalności ubezpieczeniowej oraz w grupie 13 (ubezpieczenia OC ogólnej) o 0,07 mld zł (z kwoty 0,18 mld zł do kwoty 0,25 mld zł), ze względu na wyższą wartość składki zarobionej przy jednoczesnym spadku wartości odszkodowań i świadczeń.

W dziale II nastąpił spadek wyniku technicznego o 52,26% w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r.

Wykres 14. Wynik techniczny wg grup ubezpieczeń działu II w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.3.2. Wynik z działalności lokacyjnej

Należy zauważyć, że w przypadku zakładów ubezpieczeń na życie działalność lokacyjna jest ujęta w technicznym rachunku ubezpieczeń, więc omawiany powyżej wynik techniczny tego działu prezentuje zarówno wynik z działalności ubezpieczeniowej, jak i lokacyjnej.

Wynik z działalności lokacyjnej ogółem wynosił na koniec III kwartałów 2016 r. 4,57 mld zł i zwiększył się o 32,31%. Zakłady ubezpieczeń wykazały zysk z działalności lokacyjnej wynoszący odpowiednio: 2,76 mld zł (wzrost o 1,39 mld zł) w dziale I oraz 1,80 mld zł (spadek o 0,28 mld zł) w dziale II.

Tabela 5. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w III kw. 2015 i 2016 r.

Wyszczególnienie	Dział I				Dział II			
	09.2015	09.2016	Zmiana w %	Zmiana	09.2015	09.2016	Zmiana w %	Zmiana
Wynik z działalności lokacyjnej	1 372,96	2 763,97	101,31%	1 391,01	2 079,84	1 804,60	-13,23%	-275,24
Przychody z działalności lokacyjnej	4 878,80	5 246,98	7,55%	368,17	2 827,05	2 745,10	-2,90%	-81,94
Koszty związane z działalnością lokacyjną	3 505,84	2 483,00	-29,18%	-1 022,84	747,21	940,50	25,87%	193,30

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

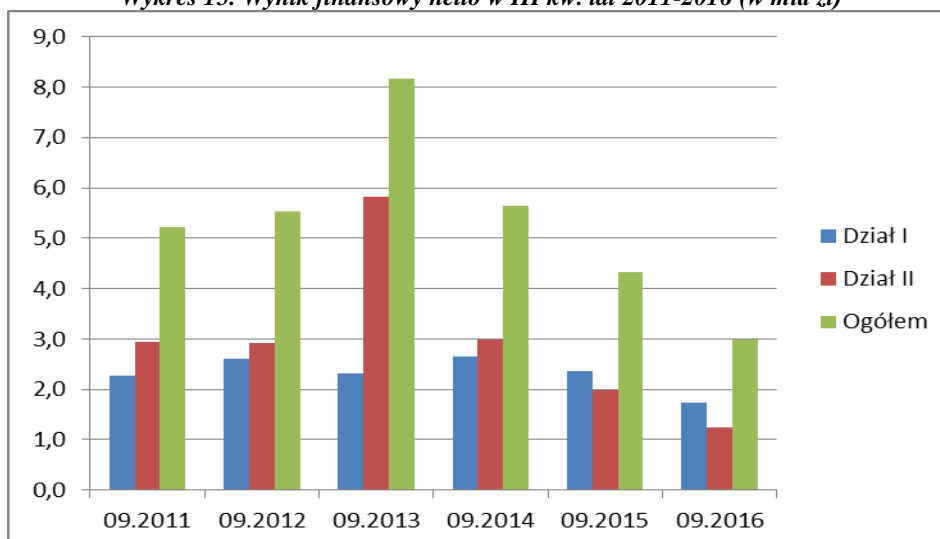
2.3.3. Wynik finansowy netto

Wynik finansowy netto sektora ubezpieczeń w okresie III kwartałów 2016 r. wyniósł 2,98 mld zł i spadł o 31,33%, tj. o 1,36 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2015 r.

- Wynik finansowy netto działu I wyniósł 1,74 mld zł i w porównaniu z III kwartałami 2015 r. spadł o 26,28%
- Wynik finansowy netto działu II osiągnął wartość 1,23 mld zł i w odniesieniu do III kwartałów 2015 r. spadł o 37,41%.

Wynik finansowy sektora ubezpieczeń spadł o 31,33%

Wykres 15. Wynik finansowy netto w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Wskaźniki rentowności

Wskaźniki rentowności obrazują relacje zachodzące pomiędzy wynikami finansowymi zakładu ubezpieczeń w odniesieniu do różnych kategorii ekonomicznych, mają więc za zadanie ocenę zysku osiągniętego z poniesionych nakładów. Wskaźniki rentowności określają wielkość wyniku finansowego (brutto lub netto) przypadającą na jednostkę zaangażowanych w zakładzie ubezpieczeń kapitałów własnych, aktywów ogółem, czy składki przypisanej brutto. W przypadku odnotowanego zysku określają stopę zwrotu ze środków będących w dyspozycji zakładu ubezpieczeń bądź z działalności ubezpieczeniowej.

Tabela 6. Kształtowanie się wybranych wskaźników rentowności w III kw. 2015 i 2016 r.

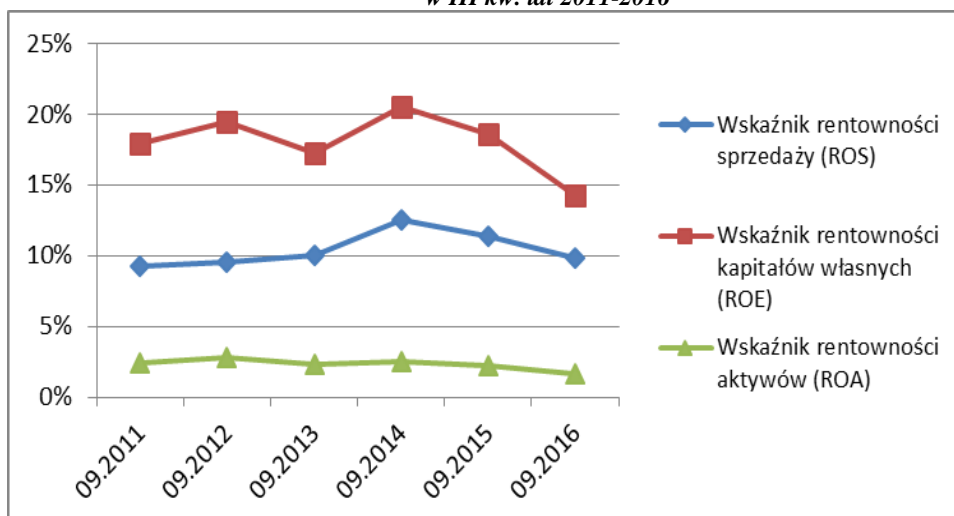
Nazwa wskaźnika ⁴	Ogółem		Dział I		Dział II	
	09.2015	09.2016	09.2015	09.2016	09.2015	09.2016
Wskaźnik rentowności sprzedaży (ROS)	10,61%	7,32%	11,36%	9,79%	9,82%	5,39%
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE)	12,81%	8,79%	18,63%	14,30%	9,31%	5,68%
Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)	2,41%	1,63%	2,24%	1,69%	2,65%	1,55%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wskaźniki rentowności sprzedaży, kapitałów własnych oraz aktywów obu działów zmniejszyły się po III kwartałach 2016 roku. Tendencja spadkowa wskaźników rozpoczęła się w dziale I począwszy od III kwartałów 2015 r., a w dziale II o rok wcześniej. Po III kwartałach 2016 r. większy spadek wskaźnika rentowności sprzedaży w stosunku do okresu poprzedniego zaobserwowano w dziale II (o 4,44 p.p.), a spadek wskaźnika rentowności kapitałów własnych w dziale I (o 4,32 p.p.). Mniejsze pokrycie aktywami wyniku finansowego w badanym okresie odnotowano w dziale II (o 1,1 p.p.).

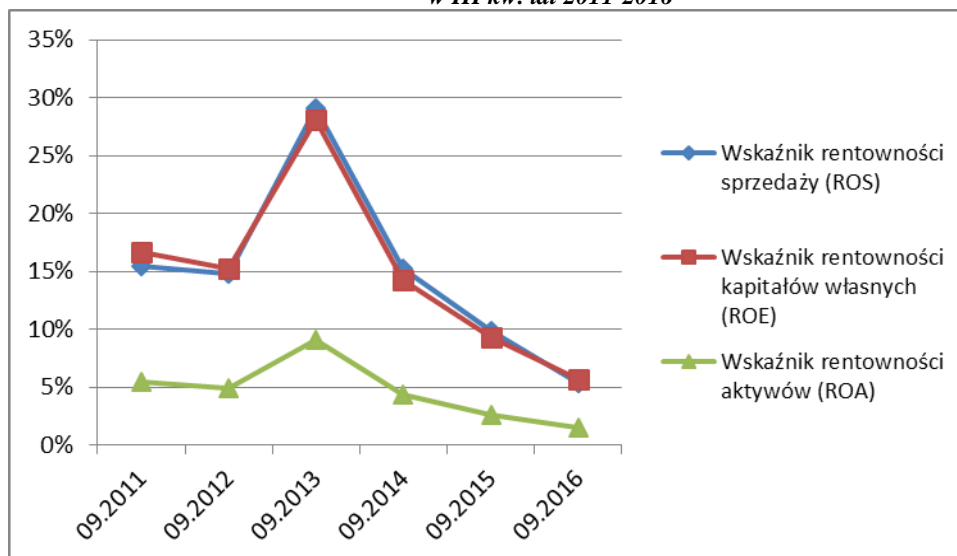
⁴ Rentowność sprzedaży (ROS) - wskaźnik informuje o udziale wyniku finansowego netto w wartości składki przypisanej brutto.
 Rentowność kapitałów własnych (ROE) - wskaźnik będący relacją wyniku finansowego netto do średniej wartości kapitałów własnych.
 Rentowność aktywów (ROA) - wskaźnik stanowi relację wyniku finansowego netto do średniej wartości aktywów.

Wykres 16. Wybrane wskaźniki rentowności zakładów ubezpieczeń działu I w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 17. Wybrane wskaźniki rentowności zakładów ubezpieczeń działu II w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3. Bilans zakładów ubezpieczeń

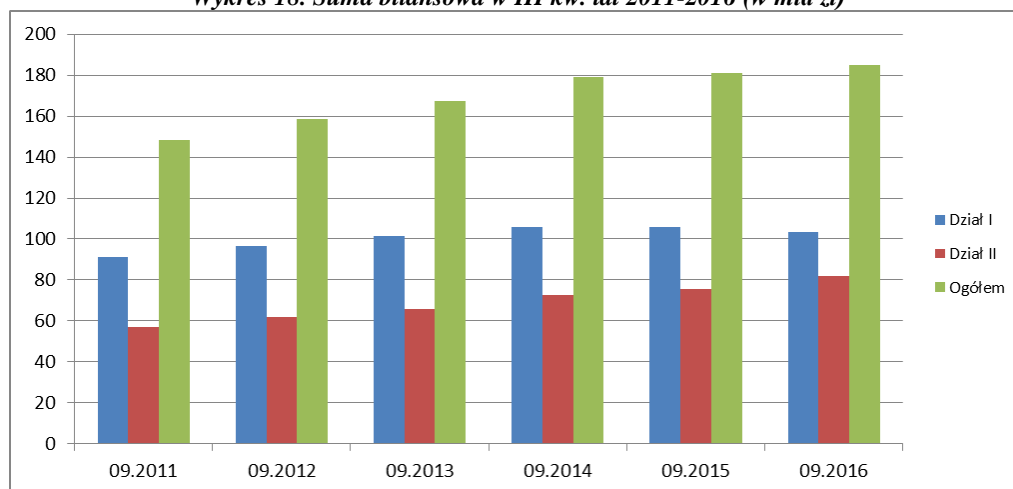
3.1. Aktywa zakładów ubezpieczeń

Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń po III kwartałach 2016 r. wyniosła 185,17 mld zł i wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 2,17%, tj. o 3,93 mld zł.

- Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie, równe 103,38 mld zł, zmniejszyły się o 2,27% (tj. o 2,40 mld zł) w porównaniu z poprzednim okresem.
- W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość aktywów wyniosła 81,79 mld zł, co w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego stanowiło wzrost o 8,38% tj. o 6,33 mld zł.

Aktywa zakładów ubezpieczeń obu działów ubezpieczeń zwiększyły się, ogółem o 2,17%

Wykres 18. Suma bilansowa w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Główną pozycją aktywów zakładów ubezpieczeń działu I i działu II są lokaty (pozycja B aktywów), stanowiące 56,94% sumy bilansowej oraz aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, których udział w sumie bilansowej wynosi 30,39%.

Główną pozycję aktywów zakładów ubezpieczeń stanowiły lokaty

Tabela 7. Aktywa zakładów ubezpieczeń (w mld zł) w III kw. 2015 i 2016 r.

Wyszczególnienie	09.2015	09.2016	Zmiana (w %)	Zmiana (w mld zł)	Udział w dziale
Dział I	105,78	103,38	-2,27 %	-2,40	100,00 %
wartości niematerialne i prawne	0,37	0,39	4,50 %	0,02	0,38 %
lokaty B	44,16	41,47	-6,10 %	-2,69	40,11 %
lokaty C	55,09	56,27	2,15 %	1,18	54,43 %
należności	1,54	1,01	-34,40 %	-0,53	0,98 %
inne składniki aktywów	0,39	0,60	54,68 %	0,21	0,58 %
rozliczenia międzyokresowe	4,23	3,64	-14,07 %	-0,60	3,52 %
Dział II	75,46	81,79	8,38 %	6,33	100,00 %
wartości niematerialne i prawne	0,80	1,04	30,34 %	0,24	1,27 %
lokaty B	59,52	63,98	7,49 %	4,46	78,22 %
należności	8,06	8,69	7,84 %	0,63	10,63 %
inne składniki aktywów	0,65	0,75	16,24 %	0,11	0,92 %
rozliczenia międzyokresowe	6,44	7,33	13,82 %	0,89	8,96 %

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3.1.1. Lokaty zakładów ubezpieczeń (lokaty z pozycji B aktywów)

Wartość lokat z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń po III kwartałach 2016 r. wyniosła 105,44 mld zł, co w porównaniu z okresem poprzednim stanowiło wzrost o 1,70%, tj. o 1,76 mld zł. Główną pozycję w strukturze lokat stanowiły dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu, a także udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych, których udział wyniósł odpowiednio: 54,63% oraz 23,41%.

■ Zakłady ubezpieczeń na życie

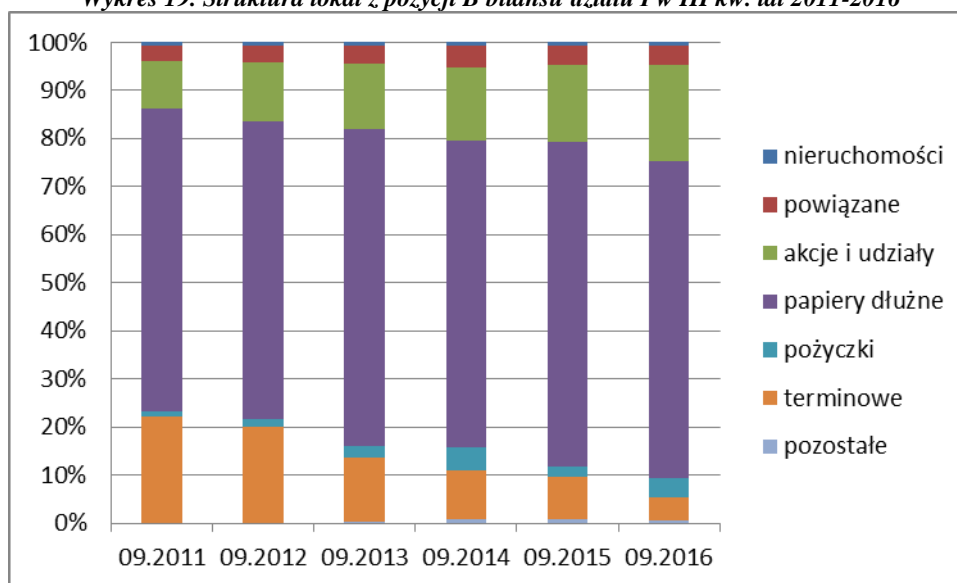
Po III kwartałach 2016 r., lokaty z pozycji B aktywów wynosiły 41,46 mld zł, co oznacza, że w stosunku do III kwartałów 2015 r. zmniejszyły się o 6,10%, tj. o 2,69 mld zł. Udział lokat B w strukturze aktywów zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł 40,11%.

Wzrost o 1,29 mld zł (o 18,28%) po III kwartałach 2016 r. w stosunku do okresu poprzedniego osiągnęły lokaty z tytułu udziałów, akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych, a największy spadek o 2,49 mld zł (o 8,37%) lokaty z tytułu dłużnych papierów wartościowych.

Porównując strukturę lokat z pozycji B bilansu działu I po III kwartałach 2016 r. z poprzednim okresem należy zauważyć, że największy wzrost udziału odnotowały lokaty z tytułu udziałów, akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych (o 4,15 p.p.), a największy spadek lokaty terminowe (o 4,31 p.p.).

Po III kwartałach 2016 r. największy udział w lokatach pozycji B działu I stanowiły dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu (65,81%), udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych (20,13%) oraz lokaty terminowe (4,75%).

Wykres 19. Struktura lokat z pozycji B bilansu działu I w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Zakłady pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych

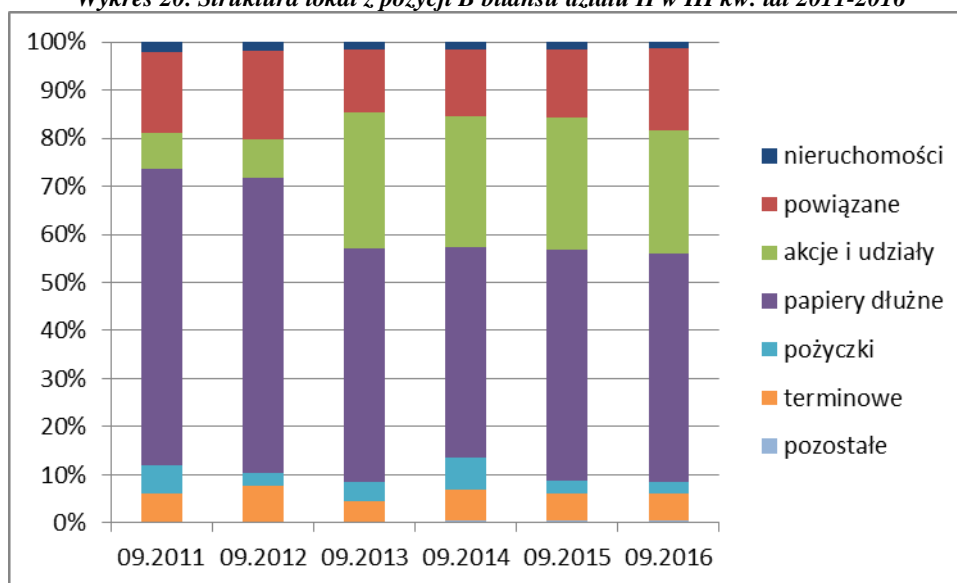
Wartość lokat z pozycji B aktywów po III kwartałach 2016 r. wyniosła 63,98 mld zł, co stanowiło wzrost w porównaniu z poprzednim okresem o 7,49%, tj. o 4,46 mld zł. Udział lokat B w strukturze aktywów zakładów ubezpieczeń działu II wyniósł 78,22%.

W przypadku lokat z pozycji B zakładów ubezpieczeń działu II po III kwartałach 2016 r. największy wzrost wartości osiągnęły lokaty w jednostkach podporządkowanych (o 2,52 mld zł, tj. 30,05% w porównaniu z III kwartałami 2015 r.), a największy spadek o 0,06 mld zł (o 3,93%) lokaty z tytułu pożyczek.

Porównując strukturę lokat z pozycji B bilansu działu II po III kwartałach 2016 r. z III kwartałami 2015 r. należy zauważyć, że największy wzrost udziału odnotowały lokaty w jednostkach podporządkowanych (o 2,96 p.p.), a największy spadek lokaty z tytułu akcji i udziałów (o 2,00 p.p.).

Największy udział w lokatach pozycji B stanowiły dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu (47,39%), udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych (25,54%) oraz lokaty w jednostkach podporządkowanych (17,06%).

Wykres 20. Struktura lokat z pozycji B bilansu działu II w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3.2. Pasywa zakładów ubezpieczeń

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowią rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe przeznaczone na pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia oraz kapitały własne. Udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym w sumie bilansowej po III kwartałach 2016 r. wyniósł 69,95%, natomiast kapitały własne stanowiły 18,13% wartości sumy bilansowej.

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowiły rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto oraz kapitały własne

Tabela 8. Pasywa zakładów ubezpieczeń (w mld zł) w III kw. 2015 i 2016 r.

Wyszczególnienie	09.2015	09.2016	Zmiana (w %)	Zmiana (w mld zł)	Udział w dziale
Dział I	105,78	103,38	-2,27 %	-2,40	100,00 %
kapitały własne	12,43	11,96	-3,76 %	-0,47	11,57 %
zobowiązania podporządkowane	0,04	0,02	-58,58 %	-0,02	0,01 %
rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym	85,84	86,19	0,40%	0,35	83,37 %
oszacowane regresy i odzyski	0,00	0,00	-	0,00	0,00 %
pozostałe rezerwy	1,20	0,98	-18,51 %	-0,22	0,95 %
zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	0,17	0,16	-10,47 %	-0,02	0,15 %
pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	5,24	3,29	-37,13 %	-1,95	3,19 %
rozliczenia międzyokresowe	0,86	0,79	-8,01 %	-0,07	0,76 %
Dział II	75,46	81,79	8,38 %	6,33	100,00 %
kapitały własne	20,73	21,62	4,29 %	0,89	26,44 %
zobowiązania podporządkowane	0,09	0,53	465,78 %	0,44	0,65 %
rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym	41,02	43,34	5,65 %	2,32	52,99 %
oszacowane regresy i odzyski	0,36	0,38	6,54 %	0,02	0,46 %
pozostałe rezerwy	1,29	1,25	-3,00 %	-0,04	1,53 %
zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	1,41	1,65	17,41 %	0,24	2,02 %
pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	9,98	11,09	11,10 %	1,11	13,55 %
rozliczenia międzyokresowe	1,29	2,68	107,30 %	1,39	3,28 %

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3.2.1. Kapitały własne zakładów ubezpieczeń

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń po III kwartałach 2016 r. wyniosła 33,58 mld zł i w odniesieniu do okresu poprzedniego zwiększyła się o 1,27%, tj. o 0,42 mld zł.

Wartość kapitałów własnych ogółem zwiększyła się o 1,27%

- Wartość kapitałów własnych zakładów **ubezpieczeń na życie** po III kwartałach 2016 r. wyniosła 11,96 mld zł i w odniesieniu do poprzedniego okresu ich wartość zmniejszyła się o 3,76%, tj. o 0,47 mld zł. Poziom kapitałów własnych kształtował się w wysokości 11,57% sumy bilansowej.
- Wartość kapitałów własnych **zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych** po III kwartałach 2016 r. wyniosła 21,62 mld zł. Kapitały te zwiększyły się o 4,29%, tj. o 0,89 mld zł w stosunku do poprzedniego okresu. Wielkość kapitałów własnych stanowiła 26,44% wartości pasywów.

Wykres 21. Kapitały własne zakładów ubezpieczeń w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

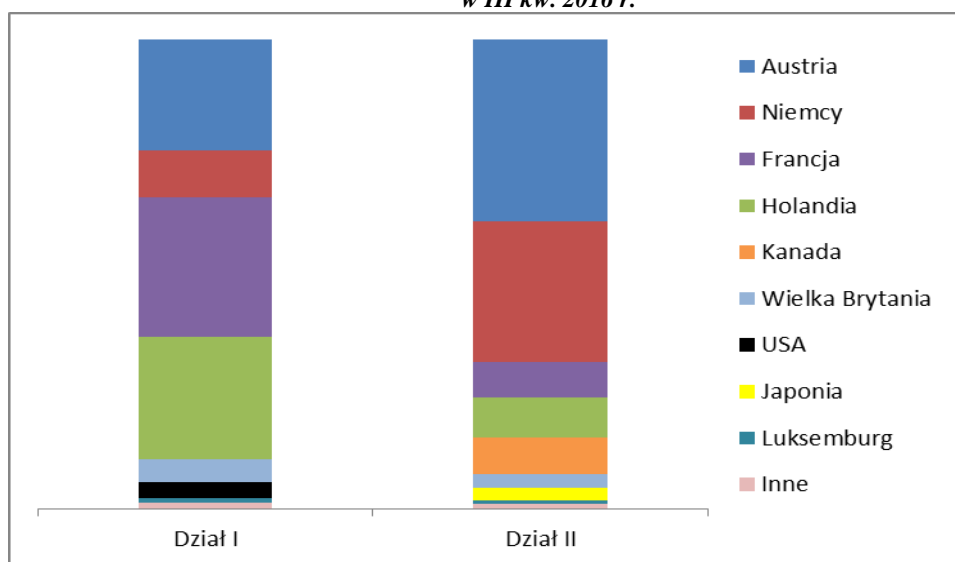
Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

■ Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń po III kwartałach 2016 r. wyniosła 3,94 mld zł (1,73 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu I oraz 2,21 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu II), co stanowiło 65,96% łącznych kapitałów podstawowych sektora ubezpieczeń (odpowiednio: 59,49% w dziale I oraz 72,11% w dziale II). Wartość ta w stosunku do III kwartałów 2015 r. zwiększyła się o 0,03 mld zł, a wzrost osiągnięto jedynie w dziale II. Ze względu na pochodzenie kapitału zagranicznego, wśród inwestorów z 12 krajów dominował kapitał austriacki (inwestycje w 9 zakładach ubezpieczeń o łącznej wartości 1,27 mld zł, co stanowiło 32,15% wartości inwestycji zagranicznych). Wysoki był również udział kapitału niemieckiego (inwestycje w 15 zakładach ubezpieczeń na kwotę 0,84 mld zł, co stanowiło 21,22% wartości inwestycji zagranicznych), francuskiego (inwestycje w 7 zakładach wynoszące 0,68 mld zł – 17,25% inwestycji zagranicznych) i holenderskiego (inwestycje w 4 zakładach wynoszące 0,64 mld zł – 16,30% inwestycji zagranicznych).

W bezpośrednich inwestycjach zagranicznych dominował kapitał austriacki oraz niemiecki

Wykres 22. Udział inwestorów zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń w III kw. 2016 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3.2.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń po III kwartałach 2016 r. wyniosła 140,61 mld zł i w porównaniu z okresem poprzednim wzrosła o 3,71%, tj. o 5,03 mld zł.

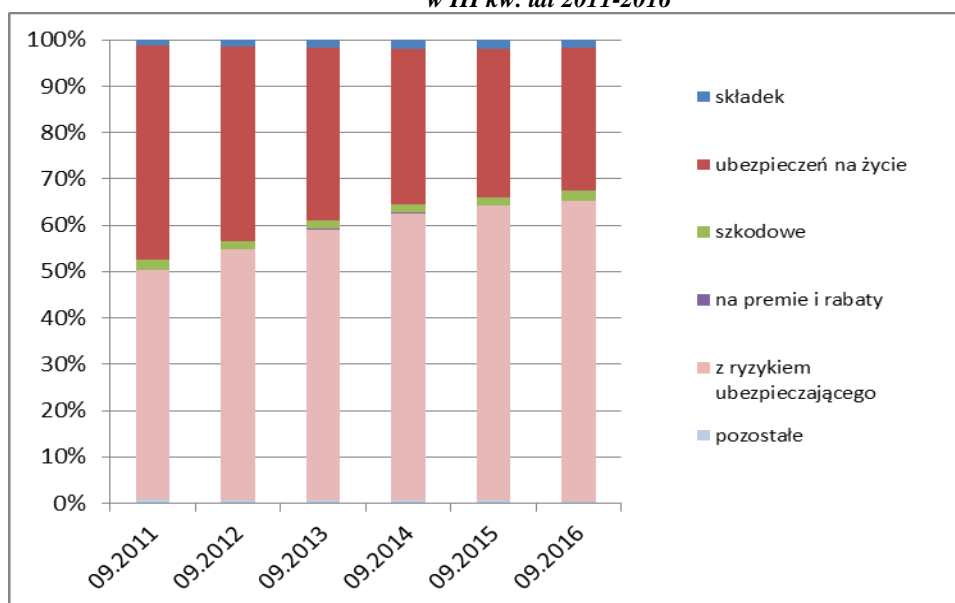
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto wzrosły o 5,03%

■ Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń na życie

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń na życie po III kwartałach 2016 r. wyniosła 86,93 mld zł. W porównaniu z poprzednim okresem 2015 r. wystąpił ich niewielki wzrost o 0,45%, tj. o 0,4 mld zł.

Na koniec III kwartałów 2016 r. w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakładów ubezpieczeń działu I dominującą pozycję zajmowały rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający oraz rezerwy ubezpieczeń na życie, wynoszące odpowiednio 64,70% oraz 30,83% rezerw.

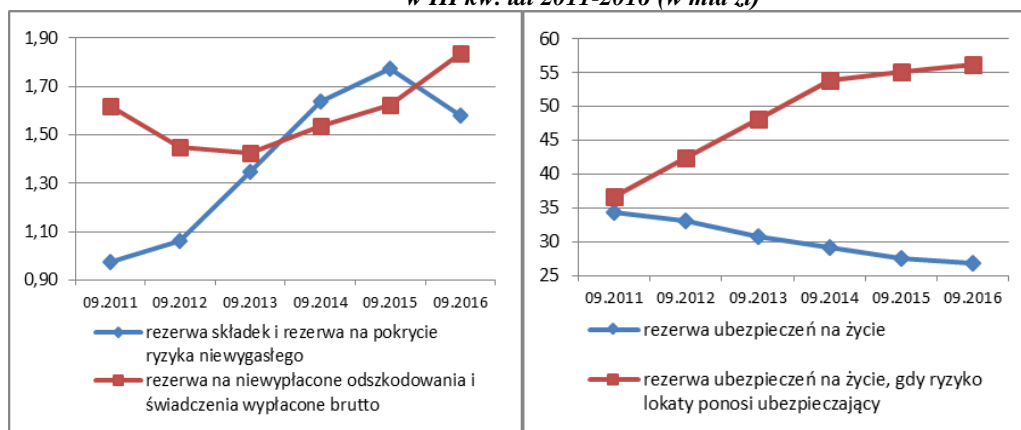
Wykres 23. Struktura rezerw techniczno-ubezpieceniowych brutto działu I w III kw. lat 2011-2016

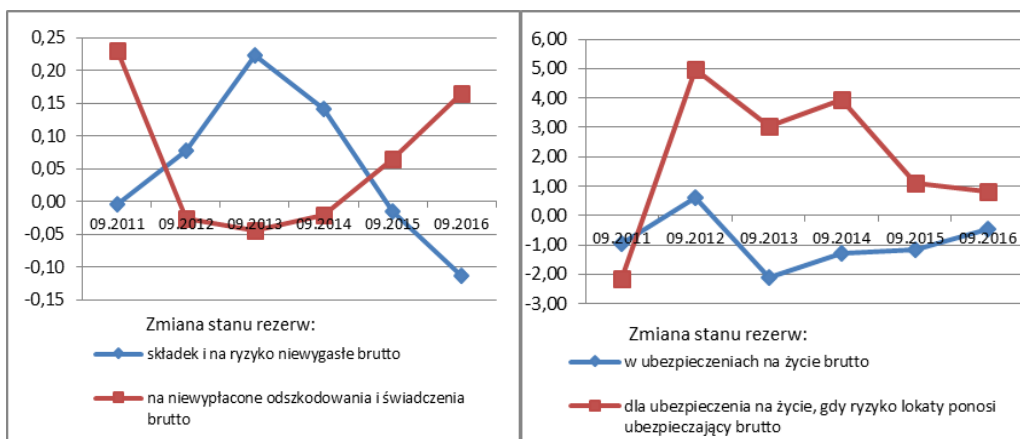

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W dziale I po trzech kwartałach 2016 r. spadek zanotowały: rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego brutto, rezerwa ubezpieczeń na życie oraz zmiana stanu rezerwy składek i rezerwy na pokrycie ryzyka niewygasłego brutto, a także zmiana stanu rezerw dla ubezpieczenia na życie brutto, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający. Tymczasem rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto, rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający oraz zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, a także zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach na życie brutto w badanym okresie uległy zwiększeniu.

Wykres 24. Wybrane rezerwy brutto oraz zmiany stanu rezerw brutto działu I w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

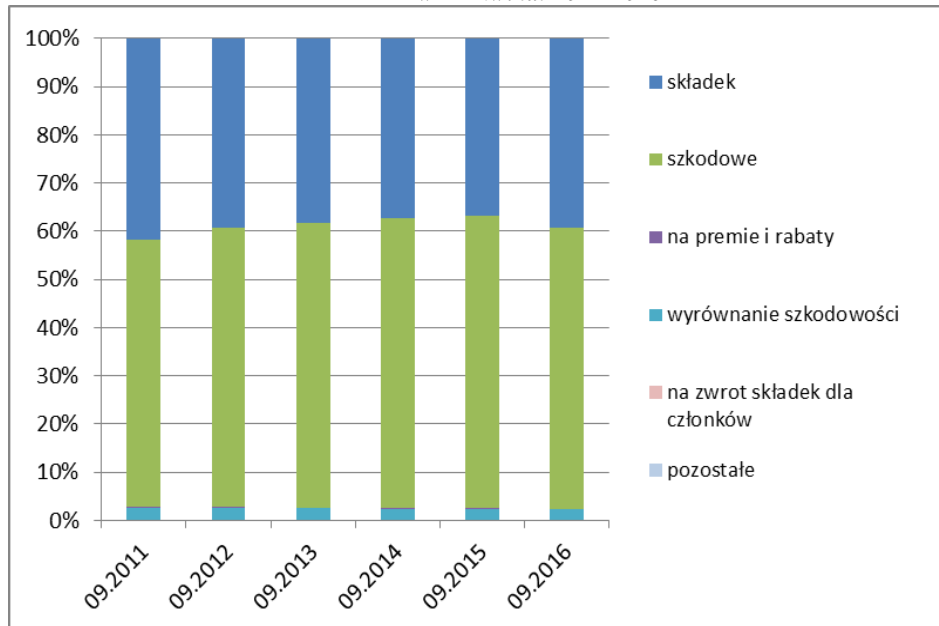
■ Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto po III kwartałach 2016 r. wyniosła 53,69 mld zł. W porównaniu z poprzednim okresem 2015 r. nastąpił wzrost rezerw o 9,45%, tj. o 4,64 mld zł.

W strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto działu II dominującą pozycję zajmowały rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia oraz rezerwa składek łącznie z rezerwą na pokrycie ryzyka niewygasłego, wynoszące odpowiednio 58,35% oraz 39,24% rezerw.

W dziale II w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych najwyższy udział posiadała rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

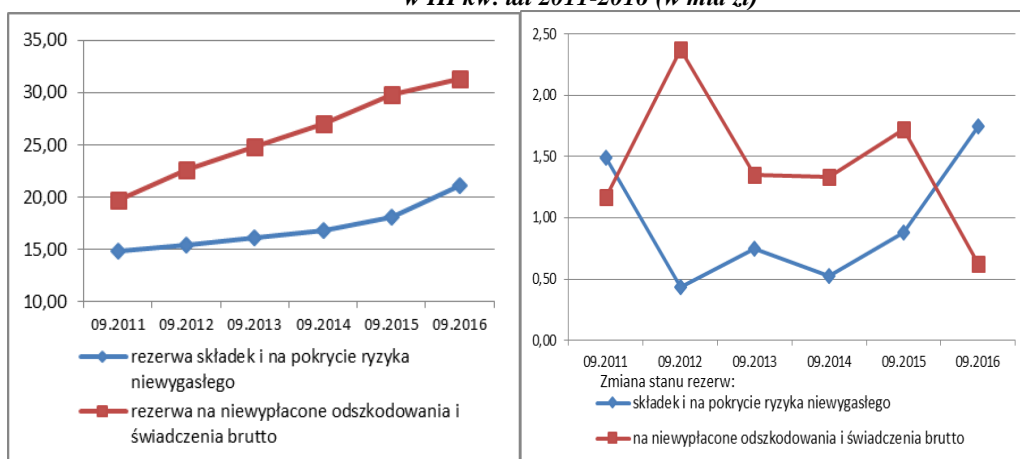
Wykres 25. Struktura rezerw techniczno - ubezpieczeniowych brutto działu II w III kw. lat 2011-2016

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W dziale II zarówno rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego brutto jak i rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto wykazuje od III kwartałów 2011 r. tendencję wzrostową. Zmiana stanu rezerw składek i na pokrycie ryzyka niewygasłego brutto od III kwartałów 2015 notuje wzrost, a zmiana stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto na koniec III kwartałów 2016 uległa zmniejszeniu.

Wykres 26. Wybrane rezerwy brutto oraz zmiany stanu rezerw brutto działu II w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3.3. Porównanie wybranych pozycji bilansowych dla celów rachunkowości i wypłacalności

■ Suma bilansowa

Dokonując porównania zmian zagregowanej wartości aktywów sektora ubezpieczeń, wyliczonych przy zastosowaniu metod wyceny stosowanych dla celów wypłacalności (wg Wypłacalność II) z aktywami ustalonymi wg zasad dla celów rachunkowości, należy wskazać, iż na koniec III kwartałów 2016 r. nastąpił wzrost wartości aktywów o 1,46%, tj. o kwotę 2,71 mld zł. Warto zauważyć, iż zakłady ubezpieczeń działu II odnotowały wzrost wartości aktywów – o 4,36% wg Wypłacalność II (o 3,56 mld zł), podczas gdy zakłady ubezpieczeń działu I wykazały niewielki spadek wartości aktywów – o 0,83% (o 0,85 mld zł).

Tabela 9. Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń (w mld zł)

Wyszczególnienie	Dla celów rachunkowości	Dla celów wypłacalności	Różnica
Dział I	103,38	102,53	-0,85
Dział II	81,79	85,35	3,56
Ogółem	185,17	187,88	2,71

■ Lokaty (poz. B)

Wartość lokat (innych niż Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający) sektora ubezpieczeń, wyznaczonych zgodnie z zasadami Wypłacalności II, w porównaniu do wartości lokat ustalonych wg zasad wyceny dla celów rachunkowości obowiązujących na koniec III kwartałów 2016 r. zwiększyła się o 12,92%, tj. o kwotę 13,63 mld zł. Wzrost wartości lokat wykazały zarówno zakłady ubezpieczeń na życie (o 13,60%, tj. o 5,64 mld zł), jak również zakłady ubezpieczeń działu II (o 12,49%, tj. o 7,99 mld zł).

Tabela 10. Wartość lokat zakładów ubezpieczeń (w mld zł)

Wyszczególnienie	Dla celów rachunkowości	Dla celów wypłacalności	Różnica
Dział I	41,46	47,10	5,64
Dział II	63,98	71,97	7,99
Ogółem	105,44	119,07	13,63

■ Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto z uwzględnieniem oszacowanych regresów i odzysków brutto, wyznaczonych zgodnie z zasadami dla celów wypłacalności, w porównaniu do wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości była niższa o 25,57%, tj. o kwotę 35,82 mld zł. Spadek wartości rezerw wykazały oba działy, przy czym w dziale I o 24,42%, a w dziale II o 27,45%.

Tabela 11. Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakładów ubezpieczeń (w mld zł)

Wyszczególnienie	Dla celów rachunkowości	Dla celów wypłacalności	Różnica
Dział I	86,92	65,69	-21,23
Dział II	53,17	38,58	-14,59
Ogółem	140,09	104,27	-35,82

4. Wypłacalność zakładów ubezpieczeń

Od 1 stycznia 2016 r., zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, krajowe zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji zobowiązane są posiadać odpowiednie środki własne na pokrycie dwóch wymogów kapitałowych, tj.:

- dopuszczone środki własne (DŚW) na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (ang. Solvency Capital Requirement – SCR) oraz
- dopuszczone podstawowe środki własne (DPŚW) na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (ang. Minimum Capital Requirement – MCR).

Ponieważ wartość minimalnego wymogu kapitałowego nie może być niższa niż określona kwotowo wielkość, dla niektórych zwykle małych zakładów wartość minimalnego wymogu MCR jest wyższa niż wartość kapitałowego wymogu wypłacalności SCR. Z tego powodu na wykresach prezentowane jest pokrycie wymogu, który dla danego podmiotu jest wyższy.

Wymóg posiadania pokrycia wymogów kapitałowych nie dotyczy **TUW REJENT-LIFE**, który na mocy art. 480 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej funkcjonuje jako małe towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych, a zatem zgodnie z art. 109 ust. 5 tejże ustawy nie mają do niego zastosowania przepisy ustawy dotyczące kapitałowego wymogu wypłacalności oraz minimalnego wymogu kapitałowego. Ze względu na powyższe, nie uwzględniono zakładu w zestawieniach dotyczących pokrycia wymogów kapitałowych.

4.1. Struktura ryzyka według kapitałowego wymogu wypłacalności

Wszystkie zakłady ubezpieczeń wyznaczyły kapitałowy wymóg wypłacalności na dzień 30 września 2016 r. za pomocą formuły standardowej. Poniżej przedstawiono informację o strukturze kapitałowego wymogu wypłacalności w podziale na główne moduły ryzyka⁵.

■ Dział I:

Dla działu I największy wpływ na wielkość kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) wyznaczonego formułą standardową miały następujące moduły ryzyka⁶:

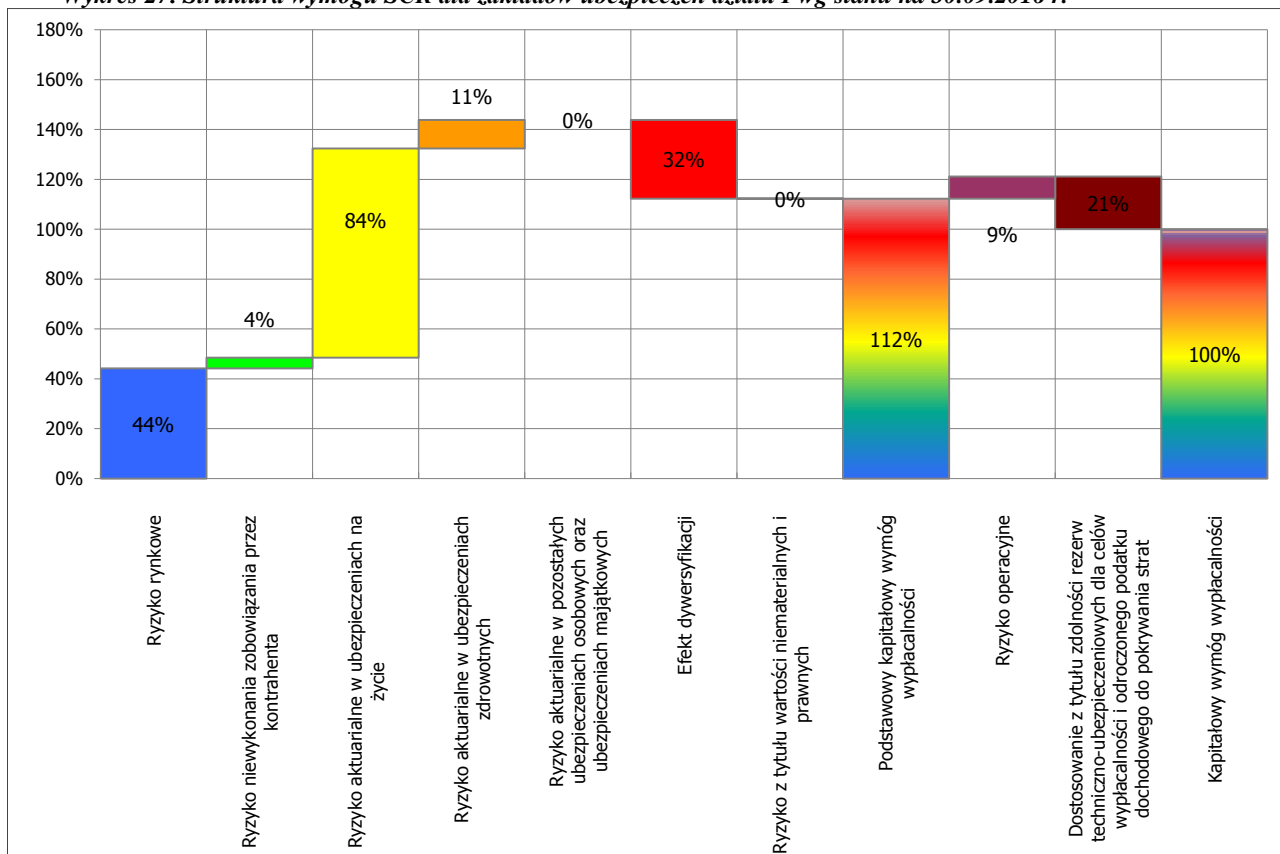
- ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie (83,9%),
- ryzyko rynkowe (44,2%).

⁵ Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji przekazują organowi nadzoru informację o strukturze SCR wg podmodułów (rodzajów) ryzyka jedynie w rocznych informacjach ilościowych.

⁶ Ostateczna wartość wymogu SCR jest mniejsza niż suma wymogów kapitałowych dla poszczególnych modułów ryzyka ze względu na efekt dywersyfikacji pomiędzy modułami ryzyka oraz ze względu na dostosowanie z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i odroczonego podatku dochodowego do pokrywania strat.

Wykres 27. Struktura wymogu SCR dla zakładów ubezpieczeń działu I wg stanu na 30.09.2016 r.

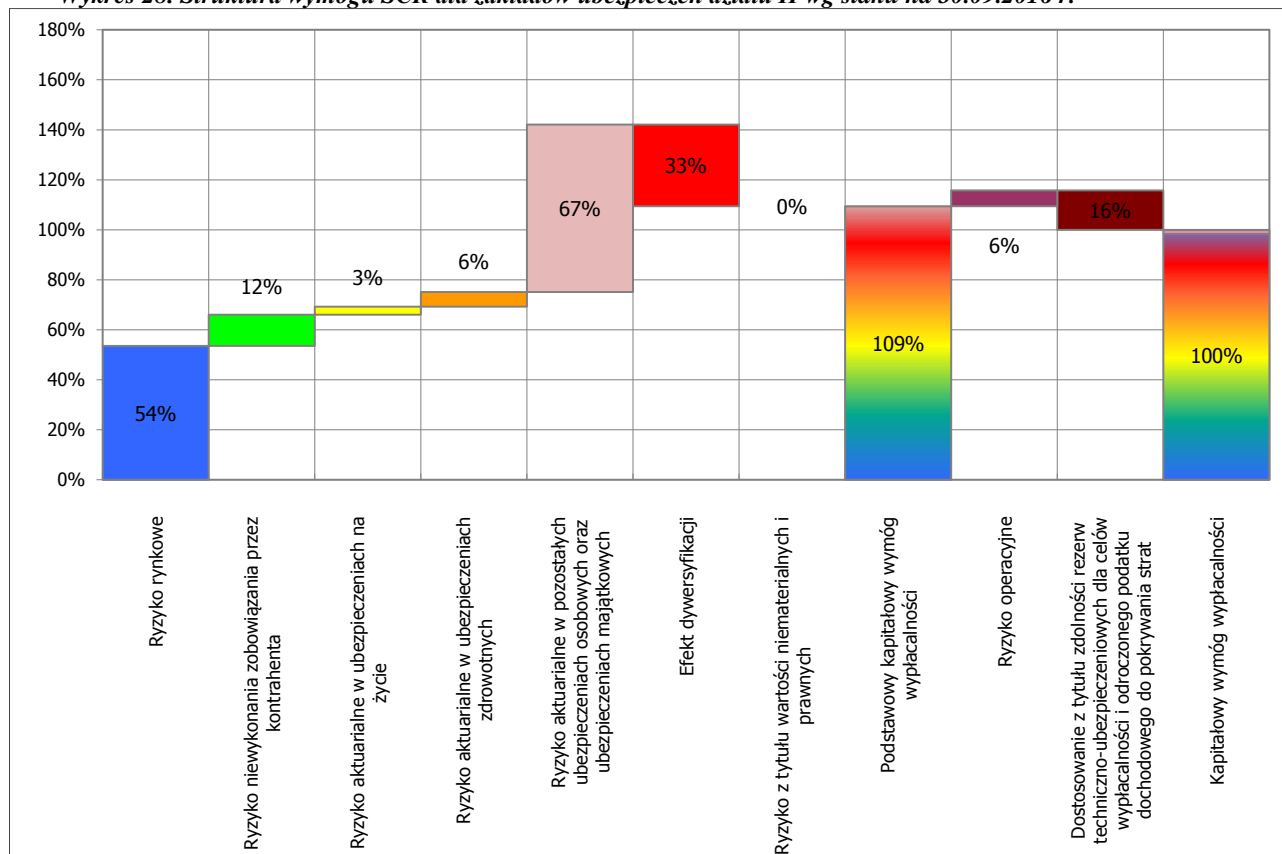
Źródło: Informacje ilościowe przekazane na żądanie organu nadzoru

■ Dział II:

Dla działu II największy wpływ na wielkość kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) wyznaczonego formułą standardową miały następujące moduły ryzyka:

- ryzyko aktuarialne w pozostałych ubezpieczeniach osobowych oraz ubezpieczeniach majątkowych (67,0%),
- ryzyko rynkowe (53,6%).

Wykres 28. Struktura wymogu SCR dla zakładów ubezpieczeń działu II wg stanu na 30.09.2016 r.

Źródło: Informacje ilościowe przekazane na żądanie organu nadzoru

4.2. Wskaźniki wypłacalności

■ Wskaźniki wypłacalności w skali sektora

Wraz z wejściem w życie ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej ustawowe wskaźniki bezpieczeństwa zakładów ubezpieczeń odnoszą się do minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) oraz kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR).

Współczynniki wypłacalności w skali całego sektora ubezpieczeń, według stanu na 30 września 2016 r., tj. obliczone na podstawie danych z trzeciego kwartalnego, zharmonizowanego w Unii Europejskiej sprawozdania dla celów wypłacalności (wg Wypłacalność II) zawierającego dane ilościowe⁷, kształtują się na bezpiecznym poziomie: 815% w przypadku minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) oraz 262% w przypadku kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR). W dziale I współczynniki te wynoszą odpowiednio: 1 104,07% oraz 341,93%. W dziale II wynoszą one odpowiednio: 662,76% oraz 217,84%.

Wskaźniki wypłacalności sektora na bezpiecznym poziomie: 815% MCR, 263% SCR

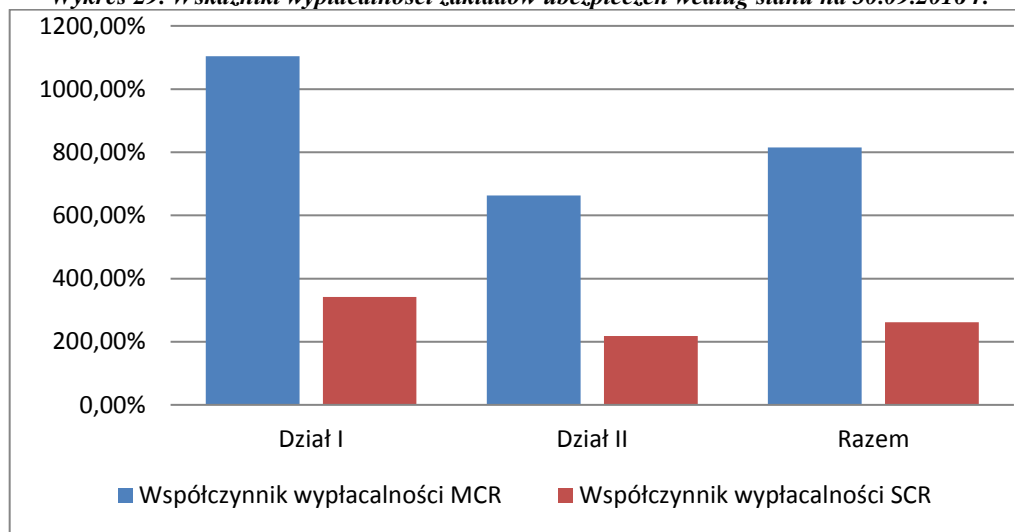
⁷ „Kwartalne formularze sprawozdawcze zawierające dane ilościowe” zgodnie z terminologią z rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II), Dz.U. UE L z 17.01.2015 r., s. 1, z późn. zm.

Tabela 12. Wskaźniki wypłacalności zakładów ubezpieczeń według stanu na 30.09.2016 r.
(w mln zł)

Wyszczególnienie	Dział I	Dział II	Razem
Minimalny wymóg kapitałowy (MCR)	2 517	4 773	7 290
Dopuszczone podstawowe środki własne na pokrycie MCR	27 788	31 632	59 420
Współczynnik wypłacalności MCR	1 104,07%	662,76%	815,13%
Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR)	8 140	14 692	22 832
Dopuszczone środki własne na pokrycie SCR	27 832	32 006	59 838
Współczynnik wypłacalności SCR	341,93%	217,84%	262,08%

Źródło: Dane i informacje do celów wypłacalności (wg Wypłacalność II) – Kwartalne formularze sprawozdawcze zawierające dane ilościowe

Wykres 29. Wskaźniki wypłacalności zakładów ubezpieczeń według stanu na 30.09.2016 r.

Źródło: Dane i informacje dla celów wypłacalności (wg Wypłacalność II) – Kwartalne formularze sprawozdawcze zawierające dane ilościowe

Spis tabel

Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń działu I o największych udziałach w rynku (mierzonych wielkością składki przypisanej brutto) w III kw. 2015 i 2016 r.	7
Tabela 2. Zakłady ubezpieczeń działu II o największych udziałach w rynku (mierzonych wielkością składki przypisanej brutto) w III kw. 2015 i 2016 r.	9
Tabela 3. Zestawienie przychodów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w III kw. 2015 i 2016 r.	11
Tabela 4. Zestawienie kosztów związanych z działalnością lokacyjną zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w III kw. 2015 i 2016 r.	17
Tabela 5. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w III kw. 2015 i 2016 r.	20
Tabela 6. Kształtowanie się wybranych wskaźników rentowności w III kw. 2015 i 2016 r.	21
Tabela 7. Aktywa zakładów ubezpieczeń (w mld zł) w III kw. 2015 i 2016 r.	23
Tabela 8. Pasywa zakładów ubezpieczeń (w mld zł) w III kw. 2015 i 2016 r.	26
Tabela 9. Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń (w mld zł)	30
Tabela 10. Wartość lokat zakładów ubezpieczeń (w mld zł)	31
Tabela 11. Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakładów ubezpieczeń (w mld zł)	31
Tabela 12. Wskaźniki wypłacalności zakładów ubezpieczeń według stanu na 30.09.2016 r. (w mln zł)	35

Spis wykresów

Wykres 1. Składka przypisana brutto w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)	6
Wykres 2. Struktura składki przypisanej brutto z ubezpieczeń bezpośrednich działu I w III kw. lat 2011-2016	7
Wykres 3. Zmiana składki przypisanej brutto w poszczególnych grupach działu II w III kw. 2016 r. w stosunku do III kw. 2015 r.	9
Wykres 4. Struktura składki przypisanej brutto z ubezpieczeń bezpośrednich działu II w III kw. lat 2011-2016	10
Wykres 5. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)	12
Wykres 6. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto według grup ubezpieczeń działu I w III kw. lat 2011-2016	13
Wykres 7. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto według grup ubezpieczeń działu II w III kw. lat 2011-2016	14
Wykres 8. Kształtowanie się wskaźnika szkodowości na udziale własnym w poszczególnych grupach działu II w III kw. 2015 i 2016 r.	14
Wykres 9. Koszty działalności ubezpieczeniowej w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)....	15
Wykres 10. Kształtowanie się wskaźnika kosztów akwizycji w III kw. lat 2011-2016....	16
Wykres 11. Kształtowanie się wskaźnika kosztów administracyjnych w III kw. lat 2011-2016	17
Wykres 12. Wynik techniczny w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)	18
Wykres 13. Wynik techniczny wg grup ubezpieczeń działu I w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)	19
Wykres 14. Wynik techniczny wg grup ubezpieczeń działu II w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)	20
Wykres 15. Wynik finansowy netto w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)	21
Wykres 16. Wybrane wskaźniki rentowności zakładów ubezpieczeń działu I w III kw. lat 2011-2016.....	22
Wykres 17. Wybrane wskaźniki rentowności zakładów ubezpieczeń działu II w III kw. lat 2011-2016.....	22
Wykres 18. Suma bilansowa w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)	23
Wykres 19. Struktura lokat z pozycji B bilansu działu I w III kw. lat 2011-2016	24
Wykres 20. Struktura lokat z pozycji B bilansu działu II w III kw. lat 2011-2016.....	25
Wykres 21. Kapitały własne zakładów ubezpieczeń w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł)26	

Wykres 22. Udział inwestorów zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń w III kw. 2016 r.	27
Wykres 23. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto działu I w III kw. lat 2011-2016	28
Wykres 24. Wybrane rezerwy brutto oraz zmiany stanu rezerw brutto działu I w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł).....	28
Wykres 25. Struktura rezerw techniczno - ubezpieczeniowych brutto działu II w III kw. lat 2011-2016.....	29
Wykres 26. Wybrane rezerwy brutto oraz zmiany stanu rezerw brutto działu II w III kw. lat 2011-2016 (w mld zł).....	30
Wykres 27. Struktura wymogu SCR dla zakładów ubezpieczeń działu I wg stanu na 30.09.2016 r.	33
Wykres 28. Struktura wymogu SCR dla zakładów ubezpieczeń działu II wg stanu na 30.09.2016 r.	34
Wykres 29. Wskaźniki wypłacalności zakładów ubezpieczeń według stanu na 30.09.2016 r.....	35

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
skr. poczt. 419
00-950 Warszawa

tel. (48) 22 262 50 00
fax (48) 22 262 51 11
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl